

Economisch-Statistische Berichten

ALGEMEEN WEEKBLAD VOOR HANDEL, NIJVERHEID, FINANCIËN EN VERKEER

UITGAVE VAN HET NEDERLANDSCH ECONOMISCH INSTITUUT

34e JAARGANG

WOENSDAG 19 OCTOBER 1949

No. 1693

COMMISSIE VAN REDACTIE: Ch. Glasz; H. W. Lambers; J. Tinbergen;
F. de Vries.

Redacteur-Secretaris: C. van den Berg.

Plv. Redacteur-Secretaris: A. de Wit.

COMMISSIE VAN ADVIES VOOR BELGIË:J. E. Mertens; R. Miry; J. van Tichelen; R. Vandeputte;
F. Versichelen.Gegevens over adressen, abonnementen enz. op de laatste
bladzijde van dit nummer.**INHOUD:**

	Blz.
De artikelen van deze week	827
Sommaire, summaries	827
De devaluatie van de Indonesische valuta door Prof. Dr J. F. Haccolt	828
De Millioenennota 1950 door Prof. Dr A. Mey ..	831
Berekening en raming van het effect van de devaluatie door Dr R. A. Hamburger	834
Truman's Punt Vier en het plan van de Verenigde Naties door W. Brand	838
Boekbespreking:	
Ir D. A. C. Zoethout e.a.: Winstdeling door werknemers, bespr. door Mr Ir A. W. Quint	840
Een stem uit het bedrijfsleven:	
De Voor-Unie en de Benelux door Joan Gelderman	841
Internationale notities:	
Immigratiemogelijkheden in Australië	841
De dollarkoersen van Argentinië en Uruguay	841
Geld- en kapitaalmarkt	842
Statistieken:	
Bankstaten	842

DEZER DAGEN

is het protocol voor de Voor-Unie van de Benelux getekend. Een stap, die in elk geval moest worden gezet, wilde de gedachte aan een Unie in stand blijven, is gedaan. Er is nog geen stemming in de geest van „wij zijn gezworen kameraden”, doch men heeft tenminste de idee van het samengaan zo hoog weten te houden, dat een werkoplossing is gevonden, tussen dat wat men wil en dat wat men niet wil.

Ter Ronde Tafel Conferentie is men nog niet zover. Eén punt van niet-willen schijnt wel vrij vast te staan: doorgaan na 1 November. Zo zal er deze week een deel geforceerde cultuur moeten plaatsvinden, indien men althans een vrucht aan wil kunnen bieden. „Things growing are not ripe until their season” concludeert Shakespeare in „A midsummernight's dream”; ook een spel van verwickelingen.

Groeit er in de Indonesische quaestie eigenlijk wel iets anders dan verwickelingen? Juist thans heeft de Sultan van Djokjakarta de toestand in Oost-Java precair verklaard en zo de groei van een nieuwe wilde loot aan de stam der discussie bevorderd. De habitus van de gewapende groepen op Oost-Java blijft een wrange vrucht voor alle confererende partijen.

Nolens, volens, zo sterk kan men de aanvaarding van de wet op de publiekrechtelijke bedrijfsorganisatie wellicht niet karakteriseren. Doch ook bij deze aanvaarding proeft men iets van het tastend vormgeven aan maatschappelijke krachten, naar richting aangevoeld maar in consequentie niet altijd geanalyseerd of zelfs gewenst. „Komt tijd, komt raad”, een oud-vaderlands spreekwoord, dat bij de behandeling van deze materie tot volle bloei kwam.

Sommige Regeringen kunnen zich dit niet meer veroorloven. De Engelse Regering heeft de munt gesnoeid, thans zullen de druiven der gramschap geproefd moeten worden. Een plan tot verwerking der gevolgen is in voorbereiding; met spanning wordt gewacht, of het hardst is gewerkt aan de pil of aan het verguldsel.

Er is een tijd van komen, er is een tijd van gaan. De Franse premier, Moch, heeft het verstaan: zijn uur had spoedig geslagen, een rijk uur is het niet geweest. Het Franse parlement wacht op de volgende kandidaat, wiens uren het tellen kan; een povere oogst.

„Indian Summer”. De premier van India vertoeft in het licht der volle belangstelling in de Verenigde Staten: internationaal lijkt voor India het veld rijp om te oogsten. Maar „Indian summer” is eigenlijk herfst. Talloos zijn de problemen, die India kent, van het kapitaalgebrek voor de vereiste industrialisatie tot het vluchtelingenvraagstuk en Kashmir. En in China reikt het nieuwe bewind over steeds wijder machtsgebied.

„k Zie alles overhoop en vol veranderingen” schreef Pers. Het geldt ditmaal sterk, doch het zijn veranderingen, die hun vol getij nog niet gekend hebben. Leiden zij tot de stille oogstmaand als in de „Très riches heures”, het befaamd getijdenboek of tot de naargeestigheid van Breughel's „Winter”?

Eén zorg is er minder: de werkelijke oogsten hebben in hun opeenstapeling aan de voedselschaarste in Europa een einde gemaakt. Waarmee we nog niet aan het vette der aarde toe zijn.

ASSOCIATIE CASSA

KASSIERSINSTELLING

OPGERICHT IN 1806

BEWAARNEMING VAN EFFECTEN

HEERENGRACHT 179 • AMSTERDAM-C

**N.V. KONINKLIJKE
NEDERLANDSCHE
ZOUTINDUSTRIE**

Boekelo - Hengelo

ZOUTZIEDERIJ

*Fabriek van
zoutzuur (alle kwaliteiten)
vloeibaar chloor
chloorbleekloog
natronloog, caustic soda.*

**ROTTERDAMSCH
BANK**

**FINANCIERING
VAN IMPORT-
EN EXPORT-
TRANSACTIES**

**250 VESTIGINGEN
IN NEDERLAND**

LOCOMOTIEF

**ZEER OUDE
GENEVER**

Groothandel

DEZE WEEK:

Wisselkoersen na de devaluatie

★ *Iedere week zeer veel nieuwe gevraagde offertes en aanbiedingen van binnen- en buitenland. Plaats voor export een aanbieding in de rubriek TRADE OPENINGS.*

Abonnementprijs f 15.- per jaar

KON. NED. BOEKDRUKKERIJ H. A. M. ROELANTS — SCHIEDAM

R. Mees & Zoonen

Anno 1720

Bankiers & Assurantie-Makelaars

Rotterdam

**'s Gravenhage, Delft, Schiedam, Vlaardingen
Amsterdam (alleen Assurantie)**

**Nederlandsche
Handel-Maatschappij, N.V.**

DEVIEZENBANK

Hoofdkantoor: Amsterdam,
Vijzelstraat 32

Meer dan 100 kantoren in Nederland en Azië
New York — Londen — Tanger

**VOORLICHTING OP FINANCIËEL
EN ECONOMISCH GEBIED**

**UITVOERING
VAN ALLE BANK- EN EFFECTENZAKEN**

„HOLLANDIA“

HOLLANDSCHE FABRIEK VAN MELK-
PRODUCTEN EN VOEDINGSMIDDELEN N.V.

HOOFDKANTOOR TE
VLAARDINGEN

Koninklijke
Nederlandsche
Boekdrukkerij

H. A. M. Roelants
Schiedam

GRAFOLOOG
H. LANOY - ROTTERDAM

PSYCHOL. ADVIEZEN

J. Luykenstr. 6, Tel. 50199

**ADVERTEER
IN
DIT BLAD**

DE ARTIKELEN VAN DEZE WEEK.

Prof. Dr J. F. Haccoû, *De devaluatie van de Indonesische valuta.*

Voor Indonesië moet van de gedwongen devaluatie worden verwacht een verhoging van de uitvoerwaarde per eenheid product, welke echter verre van evenredig zal zijn aan de mate der devaluatie, doch tevens een stijging — evenmin evenredig — van de waarde van de totale invoer. Of, de voordelen op kort zicht groot zullen zijn, moet worden betwijfeld. Wat de gevolgen op langer zicht betreft, moet worden gevreesd, dat de devaluatie de ongunstige ontwikkeling van de ruilvoet tussen uit- en invoer eerder zal versterken dan verzwakken, omdat de invoer voor de consumptieve sfeer in niet onbelangrijke mate op Japan is aangevozen en omdat moet worden verwacht, dat in de toekomst, indien en zodra de Verenigde Staten mede de ontwikkeling van Indonesië direct of indirect zullen financieren, een niet onbelangrijk deel der kapitaalgoederen ook uit deze dollarsfeer zal komen. Op de langere duur zijn dus krachten werkzaam, welke eventuele voordelen van de devaluatie op kort zicht dreigen te niet te doen. De devaluatie heft de bestaande grote moeilijkheden niet of althans bij lange na niet voldoende op. De grote en principiële stappen moeten nog worden gedaan.

Prof. Dr A. Mey, *De Millioenennota 1950.*

De gewone dienst en de buitengewone dienst I van de laatste Millioenennota worden nader bezien en een vergelijking getroffen met de begrotingen van de overige jaren sedert de oorlog. De kapitaalsuitgaven, waarvoor de Staat behoort te lenen en die dus het vraagstuk van het sluiten der begroting niet raken, blijven buiten beschouwing. De staatsbegroting kwam in vier jaren van een zeer groot tekort tot een sluitend budget. Duidelijk blijkt bij een nadere analyse het verband tussen begrotingstekorten en herstel; het beloop van ontvangsten en uitgaven weerspiegelt de terugkeer tot normaler toestanden. Enkele aanvullingen op de gewoonlijk gepubliceerde gegevens worden, ter opvoering van de voorlichtende kwaliteiten van de begrotingen, voorgesteld.

Dr R. A. Hamburger, *Berekening en raming van het effect van de devaluatie.*

Het probleem wordt herleid tot de vraag, welke prijsverlaging in vreemde valuta te verwachten is en welke omzetverhoging hieruit zal kunnen resulteren. Voor elk product en voor elke markt een ander antwoord! De analyse van de rekenkundige samenhang tussen de belangrijkste factoren, welke het resultaat beïnvloeden, leert voor welke productgroepen en voor welke markten gunstiger verhoudingen door de devaluatie zijn ontstaan. Berekeningen en ramingen volgens de aangegeven methode moeten voor de belangrijkste exportgoederen en voor de voornaamste landen van afzet worden uitgevoerd om het totale effect cijfermatig te benaderen.

W. Brand, *Truman's Punt Vier en het plan van de Verenigde Naties.*

Truman's Punt Vier heeft een sterke stimulans gegeven aan de beweging voor economische ontwikkeling. Tijdens de negende zitting van de Economische en Sociale Raad van de V.N. in Genève (Juli-Augustus 1949) werd overeenstemming bereikt over een gedetailleerd plan voor economische ontwikkeling. Dit plan wordt door schr. nader besproken, na eerst een overzicht te hebben gegeven van wat reeds praktisch door de V.N. op het gebied van economische ontwikkeling werd gedaan.

SOMMAIRE.

Prof. Dr J. F. Haccoû, *La dévaluation de la monnaie Indonésienne.*

Il est douteux qu'à brève échéance, la dévaluation forcée de la monnaie Indonésienne lui soit profitable. Quant aux conséquences plus lointaines, il est à craindre que l'évolution défavorable du taux du change ne s'en trouvera renforcée plutôt qu'adoucie. Des forces apparaissent à la longue qui menacent d'annihiler les avantages d'une dévaluation.

Prof. Dr A. Mey, *Le budget néerlandais 1950.*

L'auteur compare les budgets d'après-guerre. Une analyse approfondie fait ressortir clairement la relation entre les déficits budgétaires et le redressement économique. L'évolution des recettes et des dépenses reflète le retour vers des situations plus normales.

Dr R. A. Hamburger, *Supputation de l'effet de la dévaluation.*

Le problème revient à connaître à quelles réductions de prix en monnaie étrangère l'on peut s'attendre et quelle augmentation des transactions en résultera. Pour chaque produit et pour chaque marché la réponse diffère. L'analyse des plus importants facteurs qui influencent le résultat, montre au profit de quels groupes de produits et de quels marchés, la dévaluation a fait naître des conditions plus favorables.

W. Brand, *Le Point Quatre du Président Truman et le plan des Nations Unies.*

Le Conseil Economique et Social de l'O.N.U. s'est déclaré d'accord sur l'adoption d'un plan détaillé de coopération économique. L'auteur y consacre quelques considérations après avoir donné un aperçu de ce que l'O.N.U. a déjà réalisé dans ce domaine.

SUMMARIES.

Prof. Dr J. F. Haccoû, *The devaluation of the Indonesian currency.*

It is doubtful whether the compulsory devaluation of the Indonesian currency will have any great immediate advantage. As regards the more distant future, it is feared that the devaluation will render the development of the terms of trade even more unfavourable.

Prof. Dr A. Mey, *The 1950 budget.*

A comparison is made between the post-war budgets. The relation between budgetary deficits and recovery is evident. The trend of receipts and expenditures reflects the return to more normal conditions.

Dr R. A. Hamburger, *Calculation and estimate of the effect of devaluation.*

The problem is reduced to the question to what extent prices in foreign currency will go down and what the resultant increase in sales will be. There are different answers for each product and each market! An analysis of the relation between the most important factors will show for what goods and for what markets conditions have become more favourable.

W. Brand, *Truman's Point Four and the United Nations' plan.*

The Economic and Social Council of the United Nations have come to an agreement as regards a detailed plan for economic development. The plan is reviewed in this article.

DE DEVALUATIE VAN DE INDONESISCHE VALUTA.

Dwangpositie.

Met het sterlingblok hebben ook Nederland en Indonesië, gelijk bekend, gedevalueerd; daarbij is de pariteit tussen deze beide landen gehandhaafd. De vraag, welke gevolgen deze maatregel hier te lande zal hebben, is onder de gegeven omstandigheden verre van gemakkelijk te beantwoorden. Het zou eenvoudiger zijn, indien de devaluatie tot de gulden beperkt ware; thans, nu een groot gedeelte van de wereld de waardeverhouding van zijn valuta tot de dollarsfeer heeft gewijzigd, wordt het belangrijk moeilijker de consequenties hiervan voor prijs- en kostenniveau hier te lande te voorzien. Immers, verwacht moet worden, dat door de maatregel zelf alsnog tal van repercussies zullen optreden, welke men slechts gedeeltelijk of zelfs bezwaarlijk heeft kunnen voorzien. Deze kunnen weliswaar ten gunste zijn, maar het is even goed mogelijk, dat ook ongunstige krachten werkzaam zullen worden en dat daardoor het verwachte gunstig effect min of meer verloren zal gaan.

Vooropgesteld moge worden, dat, toen eenmaal voor het pond het besluit was genomen, voor Indonesië in principe geen keuze meer bestond. Kwetsbaar als Indonesië op het ogenblik reeds is, kon zeker niet worden gerisiceerd, dat thans de uitvoermogelijkheden verder zouden worden verzwakt.

Gevolgen op kort zicht.

De vóór het bekend worden van de Britse devaluatie reeds hier te lande circulerende geruchten hadden tot gevolg, dat de prijzen der goederen sterk werden opgedreven. Men kocht en hamsterde goederen in de hele tussenhandel, van de groothandel af tot de tokouhouder toe. De devaluatieverwachtingen waren daartoe de directe aanleiding, maar daarnaast hangt in Indonesië ook de grote vrees voor een geldsanering. De devaluatie zelf leidde tot een overdreven verwachting bij houders van goederen. Voor de zogenaamde kleinere exportproducten, zoals koffie, tapioca, kedelee, enz., traden dan ook dadelijk belangrijk hogere vraagprijzen op: voor koffie bijv. werd na de devaluatie aanvankelijk gevraagd tussen de f 500 en f 550 per 100 kg, tegen voordien f 300 à f 325. Op deze nieuwe basis vonden echter, voor zover valt na te gaan, weinig of geen zaken plaats en geleidelijk zijn de prijzen dan ook weer ingezakt. Juist bij deze kleine produkten is uiteraard het vinden van een nieuw niveau moeilijker dan bij de grote, voor welke bepaalde wereldmarkten leidinggevend zijn. Rubber, bijv. noteerde weliswaar op grond van locale invloeden vóór de devaluatie hier te lande boven de pariteit met elders, maar men wist dat op de duur de prijsverhouding zou moeten worden hersteld. Ook hier weer kwam de angst reeds van tevoren tot uiting in de prijzen. Bijzondere omstandigheden en wel met name de vrees, dat geldsanering en devaluatie tot gevolg zouden hebben, dat het in geld aanwezige vermogen zou worden aangetast, terwijl men van oordeel was, dat goederen niet in een geldsanering zouden kunnen worden betrokken en de compensatie van de devaluatie althans gedeeltelijk in een stijging van de prijzen zou worden gevonden, waren hier de belangrijkste oorzaken. Voor de rubber werd inderdaad echter slechts een klein gedeelte van de devaluatie in de prijzen opgenomen: te Batavia liep de sheetprijs op van f 1,10 tot f 1,25 per kg en zakte daarna iets in, om op dit niveau te blijven hangen. Ook voor thee bijv. was de invloed van de waardevermindering van de gulden tegenover de dollarsfeer belangrijk kleiner dan deze devaluatie zelf. Dezelfde conclusie kan worden getrokken voor de andere grote exportprodukten.

Deze ontwikkeling is begrijpelijk. Immers, de devaluatie

betreft ditmaal een groot gedeelte van de wereld en een gedeelte, dat in belangrijke mate afnemer van deze exportgoederen is. Vóór de devaluatie was de toestand zo, dat men bij uitvoer naar gebieden met een zgn. zachte valuta één premie, in de prijs maakte in verhouding tot de opbrengst bij export naar landen met harde valuta. Dit is verklaarbaar, omdat de wereld dollars nodig had en in de harde valuta zelf dus reeds een premie als koopkrachtfactor was begrepen. De eerste reactie van een devaluatie moet dus zijn, dat deze premie verloren gaat, doordat er, althans tijdelijk, een prijsnivellering tot stand komt. Door de devaluatie, toch is, om het woord van Minister Lieftinck te gebruiken, de zachte valuta „harder”, althans minder zacht geworden, omdat tengevolge van de ontwaarding in het buitenlands verkeer ook de interne verhoudingen reëler zijn geworden. Deze prijsvervlakking vindt, indien er geen surplus aan produkt boven de markt hangt, plaats door een stijging in de landen, welke hebben gedevalueerd, en een daling, zij het geen evenredige, in de gebieden, welke de waarde van het geld tegenover het goud niet hebben gewijzigd. Deze ontwikkeling vond dan ook plaats en had mede tengevolge, dat de verplichting voor rubberexporteurs, om de helft van hun uitvoer naar de Verenigde Staten te dirigeren, na de devaluatie kon worden opgeheven.

Tegenover de wijzigingen met betrekking tot de uitvoer staan ook gevolgen ten aanzien van de invoer. Immers, voor zover deze afkomstig is uit gebieden, welke geen wijziging in de „goudwaarde” van hun valuta hebben gebracht, luidt in eerste instantie de offerte omgerekend in gedevalueerde valuta hoger, doordat de omrekeningskoers is gewijzigd. Echter, deze landen zullen rekening moeten houden zowel met de koopkracht van de gedevalueerd hebbende afnemers als met de vergroting van hun concurrentiekracht als aanbieders. Men ziet dan ook, dat wat Indonesië betreft én de Verenigde Staten én Japan thans bereid zijn in derszelf lager te noteren, ook al blijft er nog steeds een belangrijk ongunstig verschil in verhouding tot de toestand vóór de devaluatie. Indonesië was voor een niet-onbelangrijk gedeelte van zijn importen afhankelijk van de dollarsfeer en dan in het bijzonder van Japan. Over 1948 was bij een totale invoer, volgens de handelsstatistiek, van 1,125 miljoen gulden, uit de Verenigde Staten 252 miljoen en uit Japan 187 miljoen gulden of tezamen 39 pCt afkomstig (Canada en het overige dollargebied namen geen belangrijke plaats in). Hieronder waren zeer essentiële goederen, waarbij vooral moet worden gedacht aan textiel en textielgrondstoffen (vooral Japan), meel en andere levensmiddelen (Verenigde Staten), machines en onderdelen, transportmiddelen, grondstoffen voor produktiemiddelenindustrieën (alles Verenigde Staten).

Bij de beoordeling van deze cijfers dient uiteraard in aanmerking te worden genomen, dat over 1948 hiervan in mindering dient te komen het bedrag aan Marshallhulp, voor zover dit schenkingen betreft; de schuld uit hoofde van hiermee verband houdende leningen wordt door de devaluatie groter. Weliswaar is deze hulp voor 1949 stopgezet, maar aangenomen mag worden, dat in de toekomst de betalingsbalans op deze wijze weer zal worden ontlast. Zou zulks niet het geval zijn, dan zou dit betekenen, dat de positie der betalingsbalans ongunstiger zou worden.

Hoewel dus aangenomen mag worden, dat importen uit de dollarsfeer in dollars goedgekoop zullen worden, mag dus ook niet worden vergeten, dat in guldens omgerekend deze invoeren toch nog duurder zullen zijn dan vóór de devaluatie. Ook voor de invoeren uit landen, welke hun valuta hebben gedevalueerd, moet voor de toekomst met hogere prijzen worden gerekend. De devaluatie had in dit geval ten doel te streven naar bepaalde nationale en internationale correcties. Een der te herstellen fouten is het tekort aan uitvoer naar de dollarsfeer,

zowel voor Groot-Brittannië als voor andere landen. Afgescheiden van de drang naar grotere uitvoer naar de dollargebieden tegen hogere nominale prijzen in de landsvaluta, bestaat er bovendien een drang, om; alweer in nominale prijzen, de opbrengst van de export in het algemeen te vergroten, teneinde zodoende enerzijds de positie van de betalingsbalansen te verbeteren, anderzijds tot een betere verhouding tussen overheidsbudget en voortbrengingswaarde te komen. Deze vergroting van de waarde van de uitvoer zal men trachten te bereiken door betere prijzen dan voorheen. Accepteert men de stelling, dat de devaluatie een verhoging van de exportwaarde brengt, dank zij een prijsverhoging, dan zal men ook moeten aanvaarden de conclusie, dat de invoerwaarde hoger wordt; immers, van een onderbezetting van de produktie-apparaten elders was over het algemeen geen sprake en zelfs afgescheiden van wijzigingen in de kostprijs betekent betere exportmogelijkheid naar de dollarsfeer stijging der prijzen ook voor andere gebieden, tenzij deze tezamen minder zouden afnemen, maar in dit laatste geval gaat op de duur weer het prijsvoordeel verloren.

Dan echter hangt het van de ruilvoet — waarover ik straks nog een enkel woord zal zeggen — af, of deze verhouding in dit opzicht tenslotte een voor- of een nadeel brengt — tenzij de devaluatie gepaard zal gaan met een in de invoer tot uiting komende versoering. Deze versoering echter is in Indonesië nog niet aanwezig. Nog steeds wordt hier aan de samenleving meer koopkracht toegevoerd en is meer latente koopkracht aanwezig, dan door de kringloop der produktie is verantwoord. Ook op dit onderwerp kom ik later in dit artikel terug.

Zonder versoering op de invoer — en dit geldt algemeen — ontstaan binnenslands nieuwe spanningen, een vraagstuk, waarop ik hier thans niet dieper zal ingaan, al moge worden opgemerkt, dat, tenzij men ook aan de kostzijde de gevolgen der devaluatie, met name in de afschrijvingen, accepteert, „schijnposities” ontstaan met alle gevolgen van dien, met name een geschenkenpolitiek aan het buitenland of vertering van schijninkomen binnenslands.

Voor Indonesië moet dus van de devaluatie worden verwacht een verhoging van de uitvoerwaarde per eenheid produkt, welke echter verre van evenredig zal zijn aan de mate der devaluatie, doch tevens een stijging — eveneens niet evenredig — van de waarde van de totale invoer. Met betrekking tot het prijspeil voor de in het binnenland voortgebrachte goederen valt vooralsnog weinig te zeggen. Wel zijn de prijzen tegenover de periode voor de devaluatie op een hoger niveau gekomen. Veel zal hier afhangen van het verloop van de rijstprijzen. De rijstooft wordt voor dit jaar hoger dan in het vorige geraamd. Desondanks zijn de prijzen van rijst op de vrije markt te Batavia belangrijk gestegen; of dit een vooruitlopen op de gewone seizoenstrend is, zal moeten worden afgewacht.

Het staat dus voor Indonesië te betwijfelen, of de voordelen van de devaluatie groot zullen zijn; het hangt er in de eerste plaats van af hoe zich verder uit- en invoer zullen ontwikkelen. De uitvoer hangt zowel met economische als met — en zelfs in belangrijke mate — andere factoren samen. Vóór de devaluatie moest de export van bepaalde bevolkingsgewassen (o.a. bevolkingsrubber) worden gestimuleerd door het geven van „inducements” aan de exporteurs; deze kregen dus voor een bepaald gedeelte van de uitvoer het recht om bepaalde goederen te importeren en in „vrije verkoop” te brengen. Dit betekende in feite, dat deze uitvoer reeds tegen een andere binnenlandse prijs werd verrekend. In hoeverre hierin thans wijziging komt, moet nog worden afgewacht.

Gevolgen op langer zicht.

In Indonesië liggen in het algemeen de verhoudingen bij

uitstek moeilijk. Van geordende economische verhoudingen is nog weinig sprake. Nog steeds is Indonesië in grote mate aangewezen op het buitenland in deviezenrechtelijke zin. Kort geleden heeft de onlangs overleden President van de Javasche Bank in zijn Verslag over 1947/1949 een analyse voor zicht op iets langere termijn gegeven, welke behartigenswaardige woorden bevat. Terecht constateert hij als begin van de ellende, dat Indonesië zijn kansen om tijdig in de markt te komen en daarvan permanent de vruchten te plukken, moest laten voorbijgaan. Afgescheiden hiervan echter zit Indonesië nog steeds met een zwaar geschonden produktie-apparaat en bovendien met een apparaat, dat, om voldoende welvaart in de toekomst te brengen, gedeeltelijk ook zal moeten worden omgebouwd. Voor herstel en ombouw zal de apparatuur gedeeltelijk — en zal het nodige vermogen geheel — van buiten Indonesië moeten worden aangetrokken. Bovendien drijft feitelijk de Indonesische export op een paar goederen. Naast aardolie en aardolieproducten, welke, hoewel uit Indonesië uitgevoerd, toch niet tot het Indonesische deviezenregime behoren, zijn deze de rubber, copra en tin. Een enkel cijfer moge dit illustreren¹⁾:

	1946	1947	1948
	(In miljoenen guldens)		
aardolieproducten (bruto)	5,83	62,23	260,00
bevolkingsrubber	70,36	67,60	145,37
ondernemingsrubber	—	—	111,17
copra	70,36	67,60	256,54
tin en tinerts (bruto)	17,29	79,76	157,05
overige uitvoer	29,31	65,82	147,80
	31,95	71,24	219,00
totale uitvoer	154,74	346,65	1.040,39
waarvan bevolkingsproducten	110,44	184,53	370,71
waarvan ondernemingsproducten	42,63	150,60	633,16

Wel valt dus jaar na jaar een iets grotere absolute spreiding waar te nemen, doch het percentage van de overige uitvoer in het totaal neemt relatief slechts toe van 20,6 in 1946 tot 21,0 in 1948. Voor de toekomst bestaat evenwel gegronde verwachting, dat andere produkten de sterke eenzijdigheid komen verbreken, waarbij ik met name denk aan palmolie, tabak, thee en op langer zicht vezel en koffie en wellicht enkele andere produkten van de bevolkingslandbouw en de Westerse ondernemingen. Voor deze belangrijke exportprodukten, voor zover tot de guldenfeer behorend, zijn, naar het mij voorkomt, de vooruitzichten voor de prijzen niet zo gunstig: voor grondstoffen doen op het ogenblik bijzondere omstandigheden hun invloed gelden en de in de toekomst in tal van landen noodzakelijke versoering zal aan het prijspeil van de genotmiddelen, welke thans mede in gunstige omstandigheden verkeren, zeker niet ten goede komen. Zou men de stelling poneren, dat de thans doorgevoerde devaluatie, althans een daling der prijzen zal kunnen tegenhouden, dan kan aan deze ongetwijfeld een zekere juistheid niet worden ontzegd, doch of zulks ook voor de iets verdere toekomst zal gelden blijft een open vraag. Daartegenover staat, dat Indonesië voor zijn herstel in de toekomst zal zijn aangewezen op belangrijke invoeren voor de kapitaal- en gedeeltelijk ook voor de consumptie-sfeer, de laatste om mede aan salarissen en lonen koopkrachtige inhoud te geven. Nu is het een feit, dat in de loop der jaren dertig de ruilvoet tussen uit- en invoer ongunstiger is geworden en dat deze ongunstige ont-

¹⁾ Ontleend aan het Verslag van de President van de Javasche Bank 1947-1949.

wikkeling zich na de oorlog, mede door de disproportionele vervoerkosten, heeft voortgezet; ook in dit opzicht verschaft het Verslag van de President van de Javasche Bank voldoende duidelijk en exact materiaal. Het staat te vrezén, dat de gedwongen devaluatie deze ontwikkeling eerder zal versterken dan verzwakken, omdat de Indonesische invoer, voor zover uiteindelijk voor de consumptieve sfeer bestemd, juist in niet onbelangrijke mate op Japan is aangewezen en omdat vervangen moet worden, dat in de toekomst, indien en zodra de Verenigde Staten mede de ontwikkeling van Indonesië direct of indirect zullen financieren, een niet onbelangrijk deel der kapitaalgoederen ook uit deze dollarsfeer afkomstig zal zijn.

Conclusie.

Op de langere duur zijn dus krachten werkzaam, welke eventuele voordelen van een devaluatie op kort zicht dreigen teniet te doen. Het zal nog lange jaren duren voordat een evenwichtig produktie-apparaat zal zijn verkregen, dat zijn vruchten zal afwerpen. De apparatuur daartoe moet uit het deviezenrechtelijk buitenland komen, gepaard gaande met vermogenstoevloeiing naar Indonesië. Door de devaluatie moet deze vermogensinvestering in guldens groter worden en daarmee treedt de vraag naar de rentabiliteit ervan meer op de voorgrond. Tot nu toe werd het herstel van het produktie-apparaat voor een gedeelte bereikt door de nog aanwezige restanten der produktiemiddelen weer samen te voegen. Dit was een gelukkige oplossing, omdat het de druk op de betalingsbalans verkleinde, hetgeen bij een in de jaren 1946 en 1947 toch al passieve handelsbilans noodzakelijk was. In de toekomst echter zal, zolang het produktie-apparaat niet weer is opgebouwd, naast een handhaven van invoer voor consumptieve een grotere voor produktieve doeleinden nodig zijn en het staat te vrezén, dat de herbouw belangrijk duurder zal worden. Veel zal afhangen van het verloop van de markten voor grondstoffen en genotmiddelen en de verdere ontwikkeling van de ruilvoet tengevolge van de plaatsgevonden devaluatie.

Voor zover de financiering met dollars geschiedt en daartegenover een dollarschuld zou blijven bestaan, blijft het verband tussen de dure valuta en de duurtje van het produktie-apparaat gehandhaafd tot tijd en wijl er voldoende inzicht in de werkelijke gelding van de Indonesische gulden bestaat; voor zover echter financiering via „directe investering” geschiedt, zal een correctie ten gunste daarna een vermogensverlies brengen. De financiering van herstel en opbouw van Indonesië zal, wil men in de toekomst moeilijkheden vermijden, m.i. zeer overwegend door „directe investering” dienen te geschieden.

Juist voor een land als Indonesië, waar door het nog onmogelijk zijn van een normale ontwikkeling een deviezenregime mede tot taak heeft, om, in afwachting van terugkeer van meer normale verhoudingen, vooralsnog de buitenlandse gelding van de valuta te bevriezen, totdat inzicht in de realiteit mogelijk is, is een dergelijke gedwongen devaluatie een doorkruising van de loop van zaken. Wel had men hier wijziging van het deviezenregime in overweging, maar tot nu toe is het daartoe niet gekomen. Zolang geen juist inzicht in de toekomstige verhoudingen en mogelijkheden bestaat, verdient een straf systeem, naar mij voorkomt, de voorkeur boven experimenten, welke elders, in het algemeen gesteld, nu niet bepaald succesvol zijn geweest.

Deze devaluatie geen eindstadium.¹

Voor Indonesië betekent deze gedwongen devaluatie een schrede op de weg, maar zeker geen eindstadium. Of deze schrede een stap vooruit of een stap achterwaarts zal zijn, hangt af van de marge, welke zij brengt tussen opbrengst en kosten. Doch geheel afgescheiden hiervan,

zij heft in elk geval de bestaande grote moeilijkheden niet of althans bij lange na niet voldoende op.

In het binnenland toch bestaat nog steeds een wanverhouding tussen de prijzen van de goederen bij invoer en die tegen welke dezelfde goederen de ge- of verbruiker bereiken. Deze marge zal, om tot meer normale verhoudingen te komen, moeten worden ingekrompen en wellicht kan door beperking dezer marge de verhoging der invoerprijzen gedeeltelijk worden opgevangen. Ik denk hier met name aan een sterke beperking van de vrije verkoop, gepaard gaande met een ruimere distributie. Zulks zou echter weer een derving van ontvangsten voor de Overheid betekenen en dit is op zichzelf weer een ernstig vraagstuk. Ook beperking van bepaalde invoeren zal onder het oog moeten worden gezien, want naar mijn mening leeft de Indonesische maatschappij, gezien de tegenwoordige mogelijkheden, op te grote voet. Versobering en dan zelfs vergaande is uiterst noodzakelijk, wil men inderdaad kunnen komen tot een herstel van welvaart. Een versobering, welke wel in de eerste plaats geldt het hele overheidsbestel. Helaas worden hier te lande weinig gegevens gepubliceerd (de laatst gepubliceerde begroting is die voor 1947; de rekening en verantwoording over dat jaar is nog niet bekend!). Desondanks echter is hier van algemene bekendheid, dat de Overheid nog steeds staat voor een zeer belangrijk begrotingstekort. Was het in de jaren dertig in het algemeen zo — ik citeer opnieuw het Verslag van de President van de Javasche Bank 1947/1949 —, dat het totaal overheidsinkomen tussen 50 en 55 pCt van de exportwaarde uitmaakte en dat bij een percentage van 55 een verhouding bestond, waarbij zonder overmatige belasting van bedrijf en individu de Overheid zonder tekorten rondkwam, na 1945 is dit principeel anders geworden. Ongewijfeld zijn de offers voor het handhaven van rust en orde — waaraan, het zij terloops opgemerkt, het uitvoerprovenu is te danken! — groot geweest en nog groot, maar daarnaast kan men zich niet aan de indruk onttrekken, dat ook het overige budget een uitzetting heeft ondergaan, welke voor dit overige budget alleen heeft het percentage van de uitgaven tot ver boven de 100 brengt. Tot nu toe vond de financiering daarvan gedeeltelijk plaats door heffingen, gedeeltelijk door het binden en het door de rekeninghouders zelf steriliseren van koopkracht (niet toestaan van transfer doet grote bedragen aanhouden met welke geen koopkracht wordt geoeffend), gedeeltelijk ook door geldschepping. Gedurende de laatste tijd echter is er een streven weliswaar nog een belangrijk deficit te accepteren, doch aan de andere kant om de inkomsten der Overheid te vergroten: verhoging van retributies, permanent maken van uitvoerrechten (waarover ik reeds in „E.-S.B.” van 6 Juli 1949 schreef²), verhoging van invoerrechten, accijnzen (suiker, gedistilleerd, tabak en zout in zeer belangrijke mate), verhoging van de vaste zegelrechten (een verdubbeling van het tarief), terwijl als nieuwe maatregel de invoering van een omzetbelasting op het programma blijkt te staan. Al deze maatregelen betekenen — evenals de vrije verkoop van tal van produktiemiddelen en consumptiegoederen — een verhoging van de produktiekosten, zowel direct als indirect door een verhoging van de kosten van het levensonderhoud. Deze verhogingen treffen wel heel ongelijkmatig, maar zijn een gevaar voor de toekomst. Herstel van welvaart, aangenomen dat voldoende rust en orde en daardoor veiligheid voor persoon en goed zullen komen te heersen, is alleen mogelijk indien de mogelijkheid en aantrekkelijkheid tot vorming van vermogen wordt geschapen en indien voorts buitenlandse investering aantrekkelijke kansen worden geboden. Daarvoor echter is een eerste eis, dat er normale binnenlandse verhoudingen ontstaan, zowel op het gebied van de vei-

¹ Zie: „Het Indonesisch algemeen uitvoerrecht op exportproducten”, blz. 528 e.v.

ligheid als in het domein van de verhouding opbrengsten tegenover kosten. Daartoe weer is een eerste eis, dat de Overheid, en binnen de kortst mogelijke termijn, haar uitgaven aanpast aan de inkomenscapaciteit van het land. Ongetwijfeld zal zulks grote offers vergen, maar veiligheid en orde, alsmede een gezonde financiële overheidspolitiek, zijn onmisbare voorwaarden. Zodra zulks bereikt is heeft het zin om de balans op te maken en te overwegen op welke wijze de in het binnenland bestaande wanverhouding tussen geld en goederen moet worden hersteld: door een wegnemen van een deel van de koopkracht via een geldsanering of door een aanpassing van de buitenlandse wisselkoers. Ongetwijfeld brengt de thans plaatsgevonden devaluatie enige, zij het een zeer beperkte verbetering in de verhouding tussen exportwaarde en overheidsuitgaven, maar van het scheppen van normale verhoudingen hier en in de economische sfeer als geheel is nog geen sprake. De grote en principiële stappen moeten nog worden gedaan.

Bij herhaling horen wij, dat Indonesië zulk een vruchtbaar land is. Ongetwijfeld is een grote mate van technische vruchtbaarheid aanwezig, maar zonder enige overrijving kan men zeggen, dat Indonesië economisch arm, doodarm is! De offers, welke de onveiligheid kost, de nog steeds ontbrekende mogelijkheid tot ontplooiing der produktieve krachten, de wanverhouding tussen overheidsbudget en nationaal inkomen der gemeenschap, het gebrek aan vermogen tot herstel en opbouw, dit alles maakt het onmogelijk de technische vruchtbaarheid om te zetten in economische welvaart. Eerst als hier een duidelijke lijn valt te zien, ten gunste of ten ongunste, zal het mogelijk zijn zich een juist oordeel te vormen van de werkelijke gelding, welke de Indonesische gulden op de wereldmarkt moet hebben. Daarvoor is de toestand op het ogenblik nog niet rijp.

Batavia, October 1949.

J. F. HACCOC.

DE MILLIOENENNOTA 1950.

Het is begrijpelijk, dat de Minister van Financiën verklaart met zekere voldoening de ontwerp-begroting 1950 aan het parlement voor te leggen, nu niet alleen als ten vorige jare de gewone dienst plus de buitengewone dienst I (oorlogsherstdienst), maar ook het nadelig saldo Landbouw-Egalisatiefonds uit de gewone middelen is gedekt.

Het moment acht ik thans gekomen om een terugblik te slaan van het huidige moment tot aan dat van de bevestiging. De begrotingsopstelling heeft in verband met de vernieuwing der comptabiliteit achtereenvolgens enige wijzigingen ondergaan; de begrotingsvorm 1948 blijkt thans de definitieve. Daaraan heeft een scherpe scheiding van exploitatie- en kapitaalsuitgaven ten grondslag gelegen. Kapitaalsuitgaven (uitgaven voor de verwerving van kapitaalgoederen) moeten in principe uit leningen worden bestreden en afgelost overeenkomstig de leningsvoorwaarden en — grosso modo — uit dat deel der opbrengsten, dat door de afschrijving op de kapitaalgoederen vrijkomt voor het doel der aflossing.

De kapitaalsuitgaven blijven derhalve verder buiten beschouwing; het vraagstuk van het sluiten der begroting raakt alleen de lasten en baten van de exploitatie gedurende het begrotingsjaar. De populaire millioenennota geeft een soortgelijke beschouwing in populaire termen, maar zegt dan, dat de Staat „mag” lenen. Dit lijkt mij niet juist, de Staat behoort in principe te lenen; anders noodzaakt zij thans levende bevolkingslagen om ongewilde geschenken aan latere jaarlagen der bevolking te doen.

Dit neemt echter niet weg, dat men — zoals de nota 1949 zegt — naar de moderne opvatting in tijden, waarin de conjunctuur de belastingen rijkelijk doet toevloeden, kapitaalgoederen uit lopende middelen zou kunnen dekken, daarmede dan de reserve openende om in achterna komende depressiejaren voor de exploitatietekorten — resp. voor de financiering van een werkenprogramma — te kunnen lenen. Naar de vermogensrechtelijke boek-

OVERZICHT UITGAVEN EN ONTVANGSTEN 1945 T/M 1950.

(in millioenen guldens).

	2e halfj. 1945 ver- dubbeld *)	voorl. rek. cijfers 1945*)	vast- gest. begr. 1946	voorl. rek. cijfers 1946	vast- gest. begr. 1947	voorl. rek. cijfers 1947	vast- gest. begr. 1948	verm. uitk. 1948	vast- gest. begr. 1949	herzie- ning begr. 1949 *)	ontw.- begr. 1950
Gewone Dienst											
Uitgaven	2.270	2.352	2.455	2.105	2.446	2.271	2.427	2.497	2.436	2.754	2.681
Middelen	1.099	1.024	2.476	2.654	2.401	3.507	2.738	3.651	3.156	3.569	3.518
Saldo	-1.171	-1.328	+ 21	+ 549	- 45	+1.236	+ 311	+1.154	+ 720	+ 815	+ 837
Buitengewone Dienst I											
Uitgaven	1.920	1.962	2.478	1.659	1.417	1.943	1.091	1.854	802	886	669
Middelen	180	252	765	930	161	319	54	204	76	76	23
Saldo	-1.740	-1.710	-1.713	- 729	-1.256	-1.624	-1.037	-1.650	- 726	- 810	- 646
Gewone Dienst en Buitengewone Dienst I											
Uitgaven	4.190	4.314	4.933	3.764	3.863	4.214	3.518	4.351	3.238	3.640	3.350
Middelen	1.279	1.276	3.241	3.584	2.562	3.826	2.792	3.855	3.232	3.645	3.541
Saldo	-2.911	-3.038	-1.692	- 180	-1.301	- 388	- 726	- 496	- 6	+ 5	+ 191
Nadelig saldo Landbouw-Egalisatie (Crisis) fonds	- 528	- 514	- 376	- 424	- 316	- 493	- 498	- 523	- 227	- 227	- 171
Saldo Gewone Dienst + Buitengewone Dienst I + Nadelig saldo Landbouw-Egalisatie (Crisis) fonds	-3.439	-3.552	-2.068	- 604	-1.617	- 881	-1.224	-1.019	- 233	- 222	+ 20
Buitengewone Dienst II (Kapitaaldienst)											
Uitgaven	—	—	692	450	527	524	473	466	381	505	575
Middelen	—	—	83	104	37	213	50	194	71	71	185
Saldo	—	—	- 609	- 346	- 490	- 311	- 423	- 272	- 310	- 434	- 390

*) In 1945 is geen splitsing gemaakt tussen Buitengewone Dienst I en de Buitengewone Dienst II (Kapitaaldienst).

**) Hierbij is rekening gehouden met te verwachten suppletoire begrotingen en eventuele overschotten op de uitgaven en met de gewijzigde middelenraming.

***) Met inbegrip van de uitgaven en ontvangsten te Londen.

houding zou men die transactie over een reserverekening moeten laten lopen; nl. men zou de exploitatie-overschotten der gewone diensten naar de reserverekening (deel der groep kapitaal- en vermogensrekeningen) moeten overbrengen, teneinde de financiering van kapitaalgoederenaankoop uit de gewone middelen in verantwoording te brengen.

Uit de totalen-overzichten in de laatste twee miljoenennota's blijkt, dat deze opvatting grondslag van het beleid is geweest. De uitgaven van BGD I, welke — als de nota's zeggen — hoewel niet het vermogen van de Staat vermeerderende toch met de kapitaalsuitgaven moeten worden gelijk gesteld, voor zover zij namelijk het nationale vermogen versterken, zijn uit de gewone middelen gefinancierd. Grotendeels zijn dit uitgaven voor oorlogsherstel en dergelijke zaken van aflopend karakter. Er is in de omstandigheid, dat dit geen herstel van staatskapitaal is en er dus geen kapitaalgoederen tegenover in het balansdebet verschijnen, bovendien veel aanleiding om de gedachte bij te vallen, dat die buitengewone dienst I met de gewone dienst uit de lopende middelen moet worden gefinancierd. Daarop is dan ook het financiële beleid gericht.

De vergelijkende staat toont aan, hoe in deze visie de staatsbegroting van een niveau met f 3½ miljard te kort in vier jaren tot het indienen van een sluitend budget kwam.

Tekort 1945 op jaarbasis	f 3.439 mln
„ 1946 vastgestelde begroting	„ 2.068 mln
„ 1947 vastgestelde begroting	„ 1.617 mln
„ 1948 vastgestelde begroting	„ 1.224 mln
„ 1949 vastgestelde begroting	„ 233 mln
Over 1950 ontwerp-begroting	„ 20 mln

Er blijkt reeds hier een verband tussen begrotings-tkort en herstel. In de eerste jaren 1946 en 1947 was alleen nog maar mogelijk het herstel inflationistisch te financieren (voor zover althans dit met het begrotings-tkort samenvalt, hetgeen blijktens vroegere nota's niet het geval is). In 1948 is dit nog maar zeer ten dele het geval. In 1949 kan het principe herstellfinanciering uit gewone middelen worden gesteld, maar kan nog niet ten volle worden bereikt. In 1950 echter verwacht, men dit geheel te verwezenlijken. Ik reken daarbij de subsidies als middelen tot herstel van arbeidsproductiviteit.

Het resultaat, in bovenstaande cijfers uitgedrukt, wordt bereikt: ten eerste door het dalen en het drukken van de behoeften van buitengewone dienst I, als volgt:

per saldo 1945 jaarbasis	f 1.740 mln
1946 vastgesteld	„ 1.713 mln
1947 vastgesteld	„ 1.256 mln
1948 vastgestelde begroting	„ 1.037 mln
1949 vastgestelde begroting	„ 726 mln
1950 ontwerp-begroting	„ 646 mln

Het begrotingsbeeld is, wat de buitengewone dienst I aangaat, met de volgende posten verklaard: f 463 mln oorlogsschade (afgezien van f 33 mln op gewone dienst verantwoord), f 150 mln en f 16 mln voor distributie en prijsregeling; daarbij komen dan nog de bekende f 8 mln voor het welvaartsfonds Suriname en f 7½ mln voor bijzondere rechtspleging.

Bij deze cijfers denkt men terug aan het liquidatieschema der buitengewone dienst begin 1946, voor de indiening van de begroting 1947 opgemaakt, waarbij in 1950 slechts over zou zijn een kleine f 400 mln, grotendeels bestaande uit de materiële oorlogsschade. Dit project is ten dele uitgekomen, zij het dan ook, dat de materiële oorlogsschade circa f 100 mln hoger is dan toen kon worden voorzien. Dat de uitgaven voor rust en orde in Indonesië nog in de jaren 1949 en 1950 resp. f 180 en f 150 mln zouden vragen, was toen niet te voorzien; evenmin, dat voor de distributie en prijsregeling, welke in 1949 nog circa f 20 mln vroeg, voor 1950 nog met f 16 mln ruim moest worden gerekend en dat de bijzondere rechtspleging nog na 1948 zou voortduren.

In de tweede plaats is het afnemen der begrotings-tkort veroorzaakt door het gunstig beloop der ontvangsten, nl.:

1946	f 2.476 mln
1947	„ 2.401 mln
1948	„ 2.738 mln
1949	„ 3.156 mln
1950	„ 3.518 mln

In deze cijfers weerspiegelt zich in sterke mate de gunstige ontwikkeling van de bedrijvigheid, m.a.w. het herstel van de economische ontwrichting, ontstaan uit oorlog en bezetting. Blijkens deze en voorafgaande miljoenennota's blijken de werkelijke ontvangsten de verwachting steeds te hebben overtroffen; een typisch symptoom van de hoogconjunctuur door het herstel veroorzaakt. Zulk een toestand kan niet blijvend zijn, zoals de Minister in de nota opmerkt; de tendentie tot stabilisatie wordt ook in de belastingontvangsten waargenomen. Desalniettemin wordt in de raming 1950 een hogere opbrengst dan geraamd voor 1949 verantwoord geacht.

Van de voornaamste belastingen is het beloop als volgt:

	1947 ¹⁾	1948	1949	1950
	(in f mln)			
Inkomstenbelasting	520	620	639	676
Loonbelasting	310	329	456	511
Omzetbelasting	417	488	712	730
Vennootschapsbelasting	126	100	160	228
Vereveningsheffing	160	170	200	210
Invoerrechten	53	167	215	273
Accijnzen tezamen	250	267	299	343

¹⁾ Ten behoeve van de vergelijkbaarheid zijn de cijfers 1947 ruwweg omgerekend alsof de nieuwe financiële verhouding met Gemeente en Provincie reeds dat jaar had gegolden.

De stijging der middelen naar het huidig niveau ligt dus in hoofdzaak in de inkomstenbelasting van 1947 op 1948, in de loonbelasting gedurende alle jaren, evenzo in de vereveningsheffing; in de omzetbelasting in hoofdzaak van 1948 t/m 1950; de invoerrechten lopen regelmatig alle jaren op, de accijnzen eveneens, maar het sterkst van 1949 op 1950. Een en ander weerspiegelt het beloop van het herstel naar een normale toestand.

Onder de overige middelen (niet belastingen) worden ook nog enkele stijgingen waargenomen, welke ik onbesproken laat. Evenals vorig jaar is het inhalen van de achterstand in de belastingontvangsten boven de raming gebleven.

In de begroting werden niet verwerkt de maatregelen vervat in de aanhangige wetsontwerpen belastingherziening, welke strekken om de intering van bedrijfsvermogens tegen te gaan en de investering te bevorderen; waarmede f 155 mln zal zijn gemoeid. Evenmin werd gerekend met voorgenomen verlaging van loon- en inkomstenbelasting, teneinde de druk op de lagere en middelbare inkomens te verminderen. Daarmede zal circa f 140 mln zijn gemoeid. Daartegenover staan dan de voorgenomen verhogingen, welke op f 190 mln worden geschat, zodat, als dit alles werkelijkheid wordt, het saldo der ontvangsten f 100 mln lager zou worden. Hierdoor zou weer een deficit ontstaan, dat echter weer zal worden gecompenseerd door een waarschijnlijk lagere uitkomst van enkele andere posten. Met het eventuele effect van de devaluatie op de uitgaven 1950 kon uiteraard niet worden gerekend; er ligt hier echter een mogelijkheid van begrotingsoverschrijding; zeker t.a.v. aankopen uit de dollargebieden.

Tegenover de gunstige ontwikkeling der ontvangsten en van de lasten BGD I staat de stabiliteit van de kosten van de gewone dienst.

De vastgestelde begrotingscijfers vertonen het volgende beeld:

1946	f 2.455 mln
1947	„ 2.446 mln
1948	„ 2.427 mln
1949	„ 2.436 mln
1950 begroot	„ 2.681 mln

De voorlopige rekeningcijfers vertonen een ietwat ander beloop, vooral t.a.v. het jaar 1949, nl.:

1946	..... f 2.105 mln
1947	..... „ 2.271 mln
1948	..... „ 2.497 mln
1949	..... „ 2.754 mln
1950	..... „ 2.681 mln

Oorzaak van de stijging van 1948 op 1949 ligt in een aantal supplettoire begrotingen voor sociale maatregelen en militaire doeleinden. Dit is dus geen verandering in het kostenniveau, maar slechts de toevoeging van enige nieuwe kostendragers. Gewenst ware, dat vergelijkingscijfers konden worden gegeven, waarbij alle nieuwe kostendragers en nieuwe grondslagen der kostenberekening konden worden geëlimineerd.

In deze exploitatiekosten zit echter een grote hoeveelheid posten, welker grootte is bepaald door omstandigheden, welke men in het huidig tijdsgewricht niet kan veranderen.

Naar de verdeling over de verschillende doeleinden vinden we als voornaamste posten:

	1948	1949 (in f mln)	1950
Nationale Schuld	558	544	473
Onderwijs, Kunsten en Wetenschappen	295	339	371
Militaire uitgaven	409	517	601
Politie en Justitie	125	168	175
Sociale voorzieningen	332	346	385
Bestuurskosten niet opgenomen onder andere categorieën	117	116	127
Diversen (zonder uitk. gemeente 1948 w.o. pensioenen)	391	406	549
	2.227	2.436	2.581

In de nota wordt ook op dit moeilijk veranderbare dezer kosten gewezen.

Globaal genomen ziet men drie categorieën uitgaven, vallende onder gewone dienst en buitengewone dienst I, het begrotingsbeeld beheersen, nl.:

Militaire uitgaven (gewoon)	{	..... f 852 mln
(buitengewoon)		
Uitgaven oorlogsherstel (gewoon)	{	..... „ 490 mln
(buitengewoon)		
Dienst staatsschuld		..... „ 559 mln
		f 1.901 mln

waarvan f 1.675 mln op de gewone dienst drukt.

Dit betekent, dat de helft van het gewone budget door deze drie uitgavensoorten is bepaald. Een calculatie in de nota toont aan, dat het percentage dezer drie categorieën van uitgaven in de jaren 1946/1950 tussen 46 en 51,6 varieert. Het hoger peil der uitgaven wordt dan ook aanvaardbaar geoordeeld, wanneer wordt bedacht, dat van deze de combinatie optreedt van zware militaire verplichtingen — hier en overzee — met de financiering van oorlogsherstel uit de lopende ontvangsten en de last van een door de oorlog hoog opgelopen staatsschuld. Men herinnere zich, dat de begrotingstekorten in de oorlogsjaren een totaal van f 13 mrd beliepen.

Er volgt uit het hoge kostenpeil, dat het streven naar verhoging van efficiency in de uitgaven een eerste plicht blijft; evenwel volgt uit de verhoudingen, dat men zich niet moet voorstellen, dat dit efficiency-streven opvallende invloed zal hebben op de cijfers in de orde van grootte, waarin die in beschouwingen als deze ter sprake komen.

Onder de f 1.675 mln van de gewone dienst, welke overblijft, wanneer men de drie grote posten bovengenoemd uitschakelt, is een bedrag van f 466 mln personeelsuitgaven begrepen. Een bezuiniging in de vorm, waarin die vroeger wel is toegepast (procentuele salarisverlaging), te overwegen, zou — onder gegeven omstandigheden — met de rede in strijd zijn; er blijven dus alleen over de mogelijkheden van personeelsinkrimping door verhoogde rationaliteit in organisatie en werkmethoden, van aanpassing van de personeelsbezetting aan de waarde van de

arbeid bij de diensten, welke niet gemist kunnen worden en van vermindering van de overheidstaken. Wat het eerste aangaat hebben zowel de nota 1949 als de nota 1950 (en eigenlijk ook reeds de nota's van voorafgaande jaren) aangetoond, dat de Regering hierin diligent is, waarbij het streven naar de meest doelmatige methoden, welke langdurig effect verzekeren, verkozen wordt boven speculeren, op ogenschijnlijk gemakkelijk bereikbare resultaten, waarvan de ervaring en de analyse leren, dat de moeilijkheden slechts worden verplaatst of nieuwe moeilijkheden — met op zijn gunstigst enkele na-ijling — ontstaan. Het streven naar inkrimping van overheidstaken blijkt uit het bovenbesproken beloop van de buitengewone dienst. En waar bij wenselijkheidsuitingen op het gebied van de overheidsbemoeiing vaak wordt gedacht aan de werkzaamheden van de Overheid op economisch gebied, moge niet onopgemerkt blijven, dat in de ordening naar grootte der uitgaven de economische departementen nog al achteraan in de lijst komen. Deze ordening is globaal aldus:

	1949	1950
	(in f mln)	
1. Nationale Schuld	596	592,9
2. Oorlog en Marine	543,4	661,9
3. Onderwijs, Kunsten en Wetenschappen	321,2	350,2
4. Sociale Zaken	246,9	261,8
5. Verkeer	130,4	147
6. Financiën	123,5	132,4
7. Binnenlandse Zaken	118	139,5
8. Justitie	103,2	109,1
9. Landbouw, Visserij en Voedselvoorziening	87,5	89,7
10. Wederopbouw	64,8	101,2
11. Economische Zaken	38,9	41,4
12. Buitenlandse Zaken	34	34,9
Overige hoofdstukken	18,4	19,6
	2.426,2	2.681,6

Tenslotte enige opmerkingen over de Staatsbalans. De Minister heeft zijn belofte vervuld (het vorige jaar gegeven) van publicatie van een staatsbalans, ook in volgende jaren en met een analyse van de oorzaken van de verandering in de grootte en de samenstelling van het vermogen. Onvervuld bleef nog de belofte van de publicatie van een — naar alle thans bekende en definitieve gegevens — aangevulde openingsbalans 1 Juli 1945 ter verbetering van de approximatieve, opgemaakt in de eerste maanden na de bevrijding, toen de comptabiliteit enige jaren achterstand had. Die belofte hield tevens in de publicatie van de analyse der vermogensveranderingen (naar oorzaken) over de periode 1 Juli 1945—31 December 1947, welke alle veranderingen in de staatsschuld — en door beleid en uit onderhandelingen met het buitenland — zou motiveren. Hoogstwaarschijnlijk zal dit stuk nog niet gereed kunnen zijn, omdat uit de oorlogsjaren nog niet alle posten zullen zijn geregeld. Ik mag er echter wel op wijzen, dat de publicatie van dit stuk voor de Nederlandse economische geschiedenis van zeer groot belang zal zijn.

Intussen zal misschien ook het probleem van de financiering der sociale verzekering zijn opgelost en dienovereenkomstig de p.m. posten door definitieve zijn vervangen, hetzij men de fondsvorming continueert of tot het omslagstelsel overgaat voor de bestaande en voor de nieuwe verzekeringen. In het voorbijgaan mag wel worden opgemerkt, dat en voor het Rijk en voor het particuliere bedrijfsleven, de bedrijfseconomie gediend zou zijn met het opheffen van de irrationele veelvormigheid in de soorten van sociale verzekering. Elke verzekering heeft haar eigen systeem, berekeningswijzen, grondslagen enz., wat veel tijd voor het bedrijfsleven vergt en een veelheid beheersapparaten vraagt, welke arbeid (naar het mij voorkomt) bij een meer uniform systeem veel meer doelmatig in één staatsverzekeringsbedrijf zou kunnen geschieden.

Terugkerende tot de balans, zien wij, dat de vermogenspositie f 850 mln gunstiger is, ondanks een tekort in debet en credit van de rekening 1948 van f 1.019 mln. Ten dele is dit te verklaren uit correcties, welke nog op

de balans 1947 moesten worden aangebracht en waaruit een vermindering van f 432 mln volgt. Dit is aannemelijk in het begin der methode; ook moet worden erkend, dat er vermogensmutaties zijn, welke geen exploitatieresultaat zijn. Indien men echter als verschillengrond naar voren brengt, dat begrotingsuitgaven van de gewone dienst kunnen leiden tot het ontstaan van actiefposten op de balans of tot vermindering van passiefposten op de balans van het vorige jaar, dan geeft het de indruk, dat het systeem der vermogensrechtelijke staatsboekhoudingen nog is vermengd met de traditionele ontvangsten- en uitgavenboekhouding, welke de Minister, uit hoofde van haar ongeschiktheid om aan de huidige eisen te voldoen, heeft verlaten. De invoering van een vermogensrechtelijke boekhouding — ongeacht of dit invoeren de Staat dan wel een onderneming betreft — vereist een principiële en consequente scheiding van kapitaal- en exploitatierekening; in de kapitaalrekening dient dan voorraadverwerving van verbruik gescheiden gehouden te worden en dienen ook debiteuren- en crediteurenvereffeningen gescheiden gehouden te worden van exploitatiebetalingen. Bovendien zal zonder consequente doorvoering van de beginselen der vermogensrechtelijke boekhouding niet kunnen worden bereikt, dat het systeem van administratie, dat tot versnelling van verantwoording tussen buitendiensten en departementen en tussen deze en financiën heeft geleid, er ook toe leidt, dat men elk jaar in de miljoenennota de oorzakelijke verklaring der vermogensmutaties (baten- en lastenrekening) van een voorgaand jaar kan opnemen en de rekening en verantwoording binnen zes maanden kan geschieden, waardoor het steeds veranderen van verantwoordingscijfers van voorgaande dienstjaren kan worden vermeden. En waardoor tevens vermeden wordt, dat de critiek, gegeven bij indiening van de rekening en van het rapport van de rekenkamer vele jaren na dato geschiedt, waaruit verwarring in de publieke beoordeling van het beleid mogelijk is.

Als slotopmerkingen zou ik nog de wens willen uiten, dat naar een groter verband in de cijfermatige toelichtingen van de achtereenvolgende miljoenennota's zou worden gestreefd; thans zijn de cijfervergelijkingen slechts beperkt tot het voorafgaande jaar, waardoor ontwikkelings-tendenties niet zichtbaar worden. Cijfers met overeenkomstige omschrijvingen in opeenvolgende miljoenennota's komen niet overeen, omdat allerlei veranderingen der cijfers gedurende de loop van het jaar de vergelijkbaarheid storen. Globaal herstel van vergelijkbaarheid — dus cijfers onder suppositie van gelijke structuur — is gewenst.

Bovendien moet de wens worden uitgesproken, dat het systeem van vermogensrechtelijke boekhouding er in de toekomst toe zal leiden, dat de miljoenennota nog wordt aangevuld met een geprognosticeerde balans, zoals die zal ontstaan per einde van het begrotingsjaar, aldus het effect van de voorgenomen maatregelen op de vermogenspositie des Rijks projecterende en tevens tot uitdrukking brengende het effect van in het lopende jaar getroffen of bij de begrotingsindiening aanhangige of voorgenomen beleidsmaatregelen op die vermogenspositie. Dan wordt vermeden, dat in het debat over het financiële beleid retrospectie en projectie op onduidelijke wijze dooreenlopen.

Afgezien van de geuite wensen omtrent verdere voortschrijding in het systeem en van de geuite vrees voor mogelijke gevaren in de verdere toepassing, zal het Nederlandse publiek erkentelijk moeten zijn voor de uitvoering en alle feiten weergevende toelichting op de financiële situatie, welke de Minister van Financiën in dit staatsstuk (getrouw aan de traditie) heeft gegeven. Erkentelijk zal men ook dienen te zijn voor de prettige wijze, waarop in de populaire weergave, de materie van dit staatsstuk thans voor elke staatsburger toegankelijk is gemaakt. Dit laatste is ook als een belangrijke stap te beschouwen om elke burger en elke burgeres te interesseren in de

voor de volkswelvaart zo belangrijke vraagstukken, welke in het staatsbudget aan de orde komen.

's-Gravenhage.

Prof. Dr A. MEY.

BEREKENING EN RAMING VAN HET EFFECT VAN DE DEVALUATIE.

Het doel van de devaluatie volgens Sir Stafford.

Sir Stafford Cripps heeft tegelijk met de devaluatie het doel van deze ingrijpende maatregel uiteengezet. De Engelse Regering moest in allerijl een dijk opwerpen tegen het afvloeien van de laatste goud- en dollarreserves. De Britse economie moest de kans krijgen meer te exporteren door verlaging van de exportprijzen, omgerekend in de valuta's van niet-devaluerende landen, vooral Amerikaanse dollars. De Engelse industrie moest de kans krijgen haar volle productiecapaciteit te gebruiken, daar anders werkloosheid zou dreigen.

Voor de andere devaluerende landen hebben dezelfde doelstellingen op meer of minder geaccentueerde wijze een rol gespeeld, maar de beslissende factor vormde voor vele landen en vooral voor Nederland het doel, in de concurrentiestrijd niet ongunstiger te staan dan te voren. Voor Nederland in het bijzonder was de handhaving van de concurrentiepositie tegenover Denemarken voor landbouwproducten en tegenover Engeland voor industrieproducten (bijv. schepen en textiel) van beslissende betekenis.

Het effect van de devaluatie zal zonder twijfel veranderingen in de betalingsbalansen teweeg brengen, welke in de richting van het doel leiden, maar daarmee is geenszins beweerd, dat het bereiken van het doel is verzekerd. Kenmerkend hiervoor zijn de uitlatingen van de Directeur van het International Monetary Fund, Camille Gutt, die de maatregel „a peaceful and useful revolution” noemt, maar daaraan toevoegt: „It has cleared the way for the other actions which will be necessary to fulfill these purposes”. Dit geldt evengoed voor de wereld in haar geheel als voor elk land afzonderlijk.

De voorwaarden voor het slagen volgens Camille Gutt.

Het gewenste resultaat, zo vervolgt Gutt, is het herstel van het internationale betalingsverkeer „by an expansion of exports on the basis of relative prices and costs rather than by the contraction of imports through restrictions and discriminations”. Hij waarschuwt, dat de nieuwe vaststelling van de wisselkoersen, welke de nodige eerste stap voor de uitbreiding van de wereldhandel en vooral voor grotere verkopen naar de dollararea vormt, teniet zou kunnen worden gedaan door prijs- en kostenverhogingen en door ondoelmatig binnenlands beleid.

Gutt acht een zeer actief beleid en vergaande medewerking van de bevolking nodig om de goederen voor de export beschikbaar te krijgen, o.a. door beperking van de uitgaven voor consumptie en investeringen en door volledig gebruik te maken van de devaluatie voor lagere prijzen bij de export. Landen, die gedevalueerd hebben, aldus Gutt, kunnen het zich niet veroorloven, de prijzen, uitgedrukt in hun eigen valuta, te laten stijgen.

De problematiek.

Het effect van de devaluatie laat zich niet met de rekenlat op grond van de devaluatiepercentages enerzijds en de import- en exportcijfers anderzijds berekenen. Niet alleen omdat nieuwe concurrentieverhoudingen zijn ontstaan en als gevolg daarvan de afzetkansen naar de ene richting verbeterd en in de andere achteruit gegaan zijn, niet alleen omdat de aantrekkelijkheid van de export naar de verschillende markten — waaronder ook de afzet op de binnenlandse markt — verschoven is en de uitwerking daarvan niet te voorspellen is, maar vooral omdat elke

producent en handelaar naar eigen belang beslist of hij zijn exportprijzen slechts verhoogt met de verhoging van zijn kostprijs of voor hogere guldensprijzen aanbiedt.

Reeds nu wordt het duidelijk, dat voor bepaalde sterke productpassages (bijv. non-ferro-metalen en luchtvaartpassages) de prijzen in de devaluerende landen aan de dollarprijs geheel of ten dele worden aangepast. Als gevolg hiervan stijgen in de devaluerende landen de productiekosten niet alleen door de invoeren uit niet-devaluerende landen, maar ook door de prijsverhogingen van „niet-devaluerende” goederen en diensten uit devaluerende landen.

Elk land tracht de kostprijsverhoging te beperken tot de absolute bedragen, met welke de ingevoerde grondstoffen uit de niet- of minder devaluerende landen en eventueel ook uit de devaluerende landen omhoog gaan. In hoeverre deze pogingen slagen is afhankelijk van de invloed der verhogingen op het indexcijfer van de kosten van het levensonderhoud enerzijds en van de compenserende invloeden door kostprijsverlagingen als gevolg van hogere arbeidsproductiviteit, verlaging van het internationale prijspeil door scherpere concurrentie en kunstmatige compensering door subsidies anderzijds. In de gedeeltelijk devaluerende landen is de kostprijsverhoging te salderen met de prijsverlaging van de invoer uit sterker devaluerende landen; bij niet-devaluerende landen resulteert een kostprijsverlaging uit de invoer voor lagere prijzen.

Sociale, economische en psychologische factoren, inzicht en krachtverhoudingen beslissen uiteindelijk over de uitwerking van het directe devaluatie-effect op de lonen en daarmee op de prijzen. Gissingen moeten berekeningen vervangen. Handelsmarges worden overwegend als procentuele toeslagen berekend. Hetzelfde geldt voor invoerrechten en omzetbelasting. De belasting en invoerrechten werken dus pro-rata prijsverhogend, indien ze niet worden verlaagd. De handelsmarges zullen alleen dan een procentuele verlaging ondergaan, indien de concurrentieverhoudingen hiertoe dwingen. Ook deze uitwerking van de devaluatie kan niet worden berekend.

Het effect van de devaluatie op de kostprijs is dus van vele factoren afhankelijk en varieert van product tot product. Het gemiddelde varieert wederom van land tot land omdat de quota van verwerkte grondstoffen uit niet, minder of meer devaluerende landen betrokken, voor elk land anders zijn en omdat mede als gevolg hiervan, maar ook afhankelijk van de gedisciplineerdheid van de bevolking en afhankelijk van het beleid, de resulterende verhoging van de kostprijfactoren uiteen zal lopen.

De stelling, dat het effect van de devaluatie niet globaal te berekenen is uit de devaluatiepercentages, de uitvoercijfers en algemene veronderstellingen over de elasticiteit van de nationale markten, is door het bovenstaande bewezen. Hoe nieuwsgierig wij ook allen zijn het effect van de devaluatie voor ons land te leren kennen, het blijkt onmogelijk op de globale manier enigszins betrouwbare voorspellingen te doen. Wij moeten de uitwerking van de devaluatie voor de belangrijkste groepen van exportgoederen en afzonderlijk voor de in aanmerking komende exportmarkten onderzoeken en deze deelresultaten samenvoegen. Indien wij bijv. voor 10 à 20 belangrijke goederengroepen een dergelijk onderzoek voor gemiddeld 5 markten instellen, dan kunnen wij op grond van deze 50 tot 100 deelresultaten tot een raming van het totaal-effect komen.

Methode van onderzoek.

Voor deze onmisbare detailonderzoekingen wordt de volgende methode voorgesteld.

De exportprijzen kunnen in gulden niet gehandhaafd blijven zonder verlies resp. lagere winst, indien de kostprijs in gulden omhoog gaat. De raming van deze verhoging vormt het uitgangspunt voor de berekening van het effect van de devaluatie. Deze verhoging wordt als een

percentage van de oude guldensprijs van de goederen (p pCt) benaderd. Dit percentage is afhankelijk van:

- de percentages van verwerkte grondstoffen uit minder of niet devaluerende landen;
- de eventuele verhoging van andere kostenfactoren (loon, kracht, brandstof, vracht, diensten enz.).

Deze percentages verschillen van product tot product en worden voor de grote goederengroepen geraamd. Op grond hiervan wordt het gemiddelde percentage voor het exportpakket naar een bepaald land benaderd.

Als gevolg van de devaluatie der verschillende landen zou bij aanhouden van de oude guldensprijs een berekenbare prijsverlaging (in de valuta van het exportland berekend) resulteren. Wij noemen de procentuele, relatieve devaluatiemarge M . Indien de prijsverhoging in gulden niet tot winstvermindering of verlies zal leiden, moet een gedeelte van deze marge worden besteed aan verhoging van de guldensprijs, waaruit een kleinere prijsverlaging in de valuta van het exportland zou resulteren. Deze marge (m) is te berekenen.

Deze *beschikbare* marge (m) is de actieve kracht voor de veranderingen op de markt. Het effect, dat zij uitoefent is niet van te voren te berekenen. De exporteur resp. de exporterende producent kan bij het vaststellen van de nieuwe prijs tussen de grenzen van de oude prijs en $(100 - m)$ pCt van deze (beide in vreemde valuta) kiezen. Hij zal deze keuze zo doen, dat zijn winst zo groot mogelijk wordt. Hierbij weegt hij de voordelen van omzetverhoging bij lagere prijs tegen mindere of geen omzetverhoging bij hogere prijs af. Hij houdt rekening met de concurrentie van andere exporterende landen en met de reacties van de binnenlandse concurrentie van het land, waarnaar hij exporteert. Verder raamt hij de opnemingscapaciteit van de markt voor zijn goederen en het effect van prijsverhoging enerzijds en omzetverhoging anderzijds op zijn winst.

Uiteindelijk vraagt hij zich af, of zijn productievermogen toereikend is om de eventuele afzetkansen te gebruiken en zo niet, of de markt welke deze biedt aantrekkelijker is dan andere. Zijn keuze is dus drie-dimensionaal: eerste dimensie prijs, tweede dimensie afzet, derde dimensie afzetverdeling.

Het detailonderzoek zal aantonen, dat hierbij de verhouding van het winstpercentage tot de procentuele prijsverhoging een grote rol speelt. Op grond van enkele representatieve berekeningen moeten wij trachten tot ramingen te komen, bij welke besteding van de beschikbare marge (m) op bepaalde markten en voor bepaalde goederen de beste winstkans voor de ondernemer ligt.

Hierbij zal blijken, dat de optimale oplossing in het ondernemersbelang niet tegelijkertijd de optimale oplossing in het belang van het exporterende land c.q. Nederland behoeft te vormen en vooral dat in bijzondere gevallen de ondernemer bij een bepaalde vaststelling van de exportprijs evenveel en zelfs meer verdient dan voor de devaluatie, terwijl de opbrengst in buitenlandse valuta minder groot is dan voor de devaluatie.

Vooruitlopend op de detailbeschouwing, mag dit met een eenvoudig voorbeeld worden verduidelijkt. Indien de exporteur zou besluiten de oude prijs in vreemde valuta aan te houden en afstand te doen van elke verhoging van de afzet, dan bereikt Nederland precies de oude deviezenopbrengst, maar de ondernemer realiseert een aanzienlijk hogere winst als gevolg van de devaluatie en wel de hele marge (m), omdat hij reeds zonder deze marge zijn oude guldenswinst verdient. Had hij bijv. 10 pCt winst-marge vóór de devaluatie, bedraagt de relatieve devaluatiemarge (M) 30 pCt en de voor hem beschikbare marge (m) 15 pCt, dan zou zijn winst in vreemde valuta van 10 pCt op $7 + 15 = 22$ pCt oplopen en in gulden zelfs op 35 pCt komen (zijn exportpremie nog niet gerekend). Dwingt de concurrentie hem 90 pCt van de oude prijs te factureren dan stijgt zijn winst van 10 pCt op $7 + 5 = 12$ pCt in

vreemde valuta en met 17 pCt in guldens, maar de Nederlandse economie realiseert 10 pCt minder aan deviezen-opbrengst.

Bij het onderzoek moeten ook de goederen betrokken worden, welke vóór de devaluatie niet konden worden geëxporteerd, omdat de prijs te hoog was. Past men de voorgestelde methode op deze goederen toe, dan kan als gevolg van de devaluatie weer een prijs worden aangeboden, welke de afzet tegenover de buitenlandse concurrentie mogelijk maakt. Deze additionele uitvoer verhoogt tusschen de winstkansen, hoewel bij een lager winstpercentage, maar hier resulteert een zuiver additioneel gunstig effect voor de betalingsbalans, onafhankelijk van de exportprijs. Slaagt de devaluatie, dan moeten deze goederen een belangrijke bijdrage leveren.

Besteding van de devaluatiemarge.

Van de beschikbare marge (m) zal de ondernemer een deel gebruiken voor prijsverlaging in buitenlandse valuta en een deel voor verhoging van de met kostenverhoging gecorrigeerde guldenprijs. Zijn beslissing is afhankelijk van de elasticiteit van de markt, de concurrentieverhoudingen en de elasticiteit van zijn productievermogen. Zonder veronderstellingen, hoe deze beslissing uitvalt, is geen raming mogelijk. Trachten wij daarom de rekenkundige achtergrond van zijn berekeningen te bestuderen om een grondslag voor de ramingen te vinden.

a. Raming van de verhoging van de guldenprijs.

Wij noemen voor een bepaalde groep van producten of voor een bepaald product het percentage van de oude grondstoffenwaarde, afkomstig uit een der niet-devaluerende landen g_{143} , uit een met 10 pCt devaluerend land g_{123} enz., waarbij de index de nieuwe grondstoffenprijs in guldens aangeeft tegenover de oude = 100 (g_{x1} , g_{x2} , enz., waarbij x_1 , x_2 de factoren zijn, die de oude prijs tot de nieuwe herleiden).

Wij noemen dienovereenkomstig het percentage aan binnenlandse kosten, waarvoor een prijsverhoging van y pCt verwacht wordt, k_y . Dan volgt hieruit de berekening van het percentage der verhoging van de guldenverkoopprijs met

$$p = \frac{(x_1 - 100)}{100} \cdot g_{x1} + \frac{(x_2 - 100)}{100} \cdot g_{x2} + \dots + \frac{(y - 100)}{100} \cdot k_y$$

Deze percentages (p) worden voor de hoofdgoederengroepen geraamd en hieruit voor de export naar verschillende landen gemiddelde percentages (p_m) berekend.

b. Berekening van de beschikbare marge (m) uit de devaluatiemarge (M).

Is de oude koers van een valuta O, de nieuwe koers N, beide in guldens, dan is de relatieve devaluatiemarge gelijktijdig de percentuele prijsverlaging wanneer voor de oude guldenprijs bij de nieuwe koers zou worden verkocht

$$M = \frac{N - O}{N} \cdot 100 \text{ pCt.}$$

M is derhalve het relatief devaluatiepercentage, dat de mogelijke prijsdaling in vreemde valuta in eerste instantie aangeeft.

Voor de belangrijkste landen volgen hier de percentages voor M.

Australië	— 0,47	Joego Slavië	30,20
België en Luxemburg	20,40	Mexico	30,18
Canada	23,21	Noorwegen	— 0,48
Brazilië	30,19	Oostenrijk	30,18
Denemarken	— 0,47	Polen	30,53
Engeland	— 3,01	Portugal	19,72
Finland	— 0,61	Trizone	12,03
Frankrijk	10,22	Tsjechoslowakije	30,18
Hongarije	30,18	U.S.A.	30,18
India	— 4,79	Zweden	— 0,48
Italië	30,18	Zwitserland	29,81

De marge m, die overblijft, nadat voor de verhogingen van de kostprijs ten laste van de marge (M) een correctie is aangebracht, laat zich als volgt berekenen:

$$m = M \frac{(100 - M)}{100} \cdot p \text{ of } m = \frac{M(100 + p) - 100p}{100}$$

De manipulatiemarge = devaluatiepercentage vermindert met de kostprijsverhoging in buitenlandse valuta tegen nieuwe koers in procenten.

Voor verschillende devaluatiepercentages M en voor verschillende prijsverhogingen (p) werd op grond van deze formule de volgende tabel berekend, waaruit elke in de praktijk voorkomende waarde van m kan worden geïnterpoleerd.

TABEL 1.
De beschikbare devaluatiemarge m in pCt.

M (relatieve devaluatiemarge)	p: percentuele prijsverhoging als gevolg van kostenverhoging.				
	5	10	15	20	25
30	26,5	23	19,5	16	12,5
25	21	17,5	14	10	6
20	16	12	8	4	—
15	11	6,5	2	—2	—6
10	5,5	1	—3,5	—8	—12,5

Deze tabel kan van dienst zijn bij het vaststellen van de te verwachten waardebedragen van m. Zij geeft tegelijkertijd een overzichtelijk beeld van de afhankelijkheid van dit percentage van de devaluatiemarge en de verhogingen van de kostprijs. Alleen bij producten met kleine prijsverhogingen, dus waarin weinig of geen grondstoffen uit niet-devaluerende landen komen, blijft van de totale devaluatiemarge een aanzienlijk deel (m) voor de manipulatie over.

Is de relatieve devaluatiemarge (M) verhoudingsgewijs niet groot, dan wordt het geheel verbruikt voor het compenseren van de prijsverhoging, en uiteindelijk wordt de resterende marge (m) negatief, d.w.z. de producten moeten in buitenlandse valuta gerekend, voor hogere prijzen worden aangeboden, dan vóór de devaluatie.

Duidelijk tekent zich af, waar de beste kansen liggen en in welke richtingen onze pogingen moeten gaan. Wij moeten de export naar de niet-devaluerende of weinig-devaluerende landen, vooral met die goederen forceren, welke de kleinste kostprijsverhoging vertonen. Het voordeel van de hier gevolgde methode ligt daarin, dat dit verband tussen M en p wordt verduidelijkt.

c. De besteding van m voor compensatie van de vermindering van de deviezenwinst.

De exporteur denkt en calculeert in de buitenlandse valuta en komt daarbij tot de conclusie, dat hij bij een prijsvaststelling met behoud van zijn guldenwinst in deviezen minder verdient dan vóór de devaluatie.

Vaak zal hij daarom trachten de marge m voor een prijsverhoging te gebruiken, welke zijn deviezenwinst op het oude percentage terugbrengt. Of hij hiertoe besluit of niet, het is goed te weten, welk deel van m hij voor prijsverhoging zou moeten besteden om op de oude deviezenwinst te komen. Wij noemen dit aandeel m_1 . Is zijn oude winstpercentage w en is de oude koers van een exportvaluta in guldens O, de nieuwe koers van deze valuta N, dan moet hij zoveel van m voor prijsverhogingen gebruiken, dat

$$w.N - W.O = m_1 \cdot N \text{ of } m_1 = \frac{w(N-0)}{N} \text{ pCt.}$$

De percentages, welke hij volgens deze formule van m hiervoor moet gebruiken, zijn in tabel 2 voor verschillende waarden van w , d.w.z. voor verschillende winstmarges en voor verschillende waarden van de relatieve devaluatie (M) uitgerekend.

TABEL 2.

Percentuele prijsverhoging m_1 om de deviezenwinst te kunnen handhaven.

M (relatieve devaluatie-marge)	w: percentuele oude winstmarge					
	5	10	15	20	25	30
5	0,25	0,50	0,75	1,0	1,25	1,50
10	0,50	1,0	1,50	2,0	2,50	3,0
15	0,75	1,50	2,25	3,0	3,75	4,50
20	1,0	2,0	3,0	4,0	5,0	6,0
25	1,25	2,50	3,75	5,0	6,25	7,50
30	1,50	3,0	4,50	6,0	7,50	9,0

Indien wij in deze tabel interpoleren, welk deel van m bij een bepaald product (gekenmerkt door zijn winstmarge) voor de export naar een bepaald land waarschijnlijk voor prijsverhoging zou worden besteed, dan is de resterende marge, welke voor manipulatie overblijft,

$$(m - m_1) \text{ pCt.}$$

Ook hier kan uit de tabel de algemene strekking worden afgelezen. Bij kleine winstpercentages, bijv. voor bulkgoederen, is deze correctie van ondergeschikte betekenis. Voor goederen met grotere winstmarges, is de wijziging aanzienlijk. Is de beschikbare marge klein, dus vooral bij goederen met een grote p , dan zou een aanzienlijk gedeelte van m hiervoor moeten worden gebruikt.

d. Besteding van m voor prijsverhoging of onderbieding.

De marge, welke nog ter beschikking staat om op de buitenlandse markt goedkoper dan voor de devaluatie aan te bieden, indien de exporteur zijn oude deviezenwinst wil behouden zou dus $m - m_1$ zijn. Hij zal zich afvragen, of hierdoor voordelen te behalen zijn, of dat hij beter doet de oude prijs in buitenlandse valuta te handhaven en zijn winstpercentage te verhogen.

Hij zal allereerst de concurrentieverhouding op de buitenlandse markt voor zijn product beoordelen.

Concurrereet hij voornamelijk met van andere zijde naar dit land geïmporteerde goederen (bijv. uit Denemarken in Duitsland) dan kan hij niet de oude prijs halen, indien zijn concurrent een deel van de devaluatiemarge voor prijsverlaging gebruikt. In dezelfde positie verkeert hij, indien de binnenlandse producent zijn aandeel in de markt verdedigt en zijn pogingen de afzet uit te breiden met prijsverlagingen van zijn kant beantwoordt.

In beide gevallen moet de prijsdaling op de buitenlandse markt van de restpost ($m - m_1$) worden afgetrokken om tot de resterende marge m_{rest} te komen, welke hij voor zijn marktpolitiek kan gebruiken.

Deze vermindering speelt een kleinere rol op grote markten en voor goederen, welke niet zonder meer vergelijkbaar zijn en zij komt helemaal niet in aanmerking voor goederen met monopolistisch karakter (bijv. bloembollen).

De marge, welke alternatief kan worden gebruikt, is m_{rest} en wij moeten berekenen wat zij voor de exporteur oplevert, indien hij de prijs met m_{rest} verhoogt of indien hij met m_{rest} onderbiedt. Wij vragen: welke verhoging van de afzet moet hij minstens bereiken om evenveel in vreemde valuta te verdienen als bij prijsverhoging.

Zijn winst zonder verdere prijsverhoging was $w + m_1$ en deze winst zou bij omzetverhoging evenredig stijgen.

Bedraagt de omzetverhoging door onderbieding V pCt, dan moet m_{rest} gelijk of kleiner zijn dan

$$m_{rest} \leq \frac{(w + m_1) V}{100}$$

Hieruit volgt de formule voor de omzetverhoging (v), welke de exporteur zou moeten verwachten, indien hij m_{rest} voor onderbieding gebruikt.

$$v = \frac{m_{rest} \cdot 100}{w + m_1} \text{ pCt}$$

Tabel 3 laat de percentages van de exportverhoging zien, welke nodig zijn om voor verschillende waarden van m_{rest} bij verschillende percentages van $(w + m_1)$ de winst evenveel te vergroten als hij door prijsverhoging met m_{rest} zou zijn opgelopen.

TABEL 3.

Benodigde exportverhoging in pCt teneinde een even grote winst te bereiken als bij prijsverhoging met m_{rest} .

$w + m_1$ verhoogde winstmarge	m_{rest} : beschikbare restmarge voor prijsverhoging of onderbieding in pCt				
	5	10	15	20	25
5	100	200	300	400	500
10	50	100	150	200	250
15	33	66	100	133	166
20	25	50	75	100	125
25	20	40	60	80	100
30	16	33	50	66	83

Deze tabel laat zien, dat zeer hoge eisen aan de opvoering van de afzet worden gesteld, indien bij een klein winstpercentage en een relatief grote m_{rest} met onderbieding zou worden gewerkt. In deze gevallen zal men een middenweg kiezen en de prijzen iets verhogen, maar een deel voor onderbieding overhouden. Een extreem geval van deze aard doet zich voor bij de export van goederen, welke voor de devaluatie niet konden concurreren. Hier is w gelijk 0 of negatief, m_1 dus ook gelijk 0 en de omzet, hoe klein dan ook, oneindig maal zo groot als voor de devaluatie.

Verder leert de tabel, dat bij hoge winstmarges de onderbieding betere kansen maakt en dat hierbij de vereiste omzetverhogingen relatief bescheiden zijn. Markten, welke op zichzelf grote afzetkansen bieden, als bijv. de Amerikaanse, lenen zich beter voor de strijd, indien hogere omzetpercentages nodig zijn, dan de Europese landen, waar verzadiging en contingenten de opvoering van de afzet belemmeren. De realisering is dan vaak van de mogelijkheid afhankelijk, de productie op te voeren of op andere markten over te brengen.

Hoewel ook deze conclusies vanzelf spreken, is het cijferbeeld van deze tabel toch zeer overtuigend en deze kwantitatieve toelichting nuttig.

Uit de beschouwing over de besteding van m wordt duidelijk, dat het belang van de exporteur in vele gevallen hem er toe dwingt met een prijs in vreemde valuta te volstaan, welke lager is dan vóór de devaluatie en in vele gevallen geen exportverhoging verzekert, welke evenveel deviezen opbrengt als vóór de devaluatie.

Welke exportverhoging is nodig om evenveel deviezen op te brengen als vóór de devaluatie? Wij noemen dit percentage V . Deze verhoging moet worden

$$V = \frac{100}{100 - (m - m_1)}$$

Zij is dus afhankelijk van $(m - m_1)$ en niet van m_{rest} .

voor $(m - m_1)$	5	10	15	20	25	pCt
	5,3	11,1	17,7	25	33,3	pCt

Uit de vergelijking van deze cijfers met die van tabel 3 kan men de volgende conclusie trekken: indien, als gevolg van de concurrentie, m_{rest} belangrijk kleiner is dan

($m - m_1$), bijv. $m - m_1 = 20$, $m_{\text{rest}} = 5$, dan zou bij hoge winstpercentages de omzetverhoging voor de ondernemer lager kunnen liggen om zijn doel te bereiken dan voor de Nederlandse economie nodig is om weer evenveel deviezen te verdienen. Indien de kans bestaat, dat de ondernemer door onderbieding in het gebied van de grote omzetverhoging komt, dan stijgt de deviezenopbrengst in veel sterkere mate dan zijn winst.

De compensatie tegenover de verminderde deviezenopbrengst in de gevallen, waarin de ondernemer de prijs verhoogt zonder het oude prijspeil in de buitenlandse valuta te kunnen handhaven en zonder de oude deviezenopbrengst te realiseren, kunnen alleen die producten brengen, welke grote percentuele afzetverhogingen brengen. Dit zijn vooral de producten, die naar een bepaald land tot nu toe niet konden worden geëxporteerd en die, welke ongunstig ten opzichte van de prijs lagen in een elastische markt.

Hieruit valt te concluderen, dat de exportbevordering naar Amerika en de intensivering van de pogingen door de exporterende bedrijven niet alleen wegens de dollarschaarste op dit gebied moeten zijn gericht, maar omdat vooral hier de kansen liggen, voordeel uit de devaluatie te trekken. Het wordt verder duidelijk, dat voor een land als Engeland deze kansen ceteris paribus gunstiger liggen, omdat het procentueel minder uit de niet of minder devaluerende sfeer aan grondstoffen moet importeren en omdat het met zijn gevarieerd exportpakket en zijn sterkere exportorganisatie van de kansen in Amerika beter gebruik zal kunnen maken.

Berekeningen en ramingen voor de belangrijke exportgoederen en -markten volgens deze methode zullen verdere indicaties leveren, naar welke richting onze pogingen moeten gaan.

Paul Hoffman, het hoofd van de E.C.A., heeft de categorische eis gesteld: „There is a margin, they (de Europese volken) must squeeze out and send us at devaluated prices, if their hopes for better living are to ultimately come true”, d.w.z. houdt „p” laag en besteedt de marge zo, dat de deviezenopbrengst maximaal wordt!

's-Gravenhage.

Dr R. A. HAMBURGER.

TRUMAN'S PUNT VIER EN HET PLAN VAN DE VERENIGDE NATIES.

Het gerucht wil, dat de passage in President Truman's inauguratie van 20 Januari 1949, thans algemeen „Punt Vier” gedoopt, voor het State Department in Washington als een volkomen verrassing kwam. Hoe dit zij, sindsdien hebben de ambtenaren van dit Departement zich intensief beziggehouden met de mogelijkheden, geopend door Truman's „bold new program”, terwijl zich reeds een literatuur over het onderwerp aan het vormen is ¹⁾.

De relevante passages uit Truman's rede spraken zijn geloof uit, dat Amerika, en ook andere hiervoor in aanmerking komende landen, aan de vredelievende volkeren der aarde de vruchten van hun technische ontwikkeling moesten beschikbaar stellen, opdat de aspiraties van de minder bedeelde landen naar een hogere levensstandaard zouden worden verwezenlijkt. De nadruk werd eveneens gelegd op de noodzaak van kapitaalinvesteringen, zodat de vrije volken van deze wereld zouden worden gesteund in hun pogen om meer voedsel en meer kleding te produceren, een betere behuizing te verkrijgen en een groter aantal werktuigen en machines, teneinde de dagelijkse arbeid te verlichten. Geen financiële hulp op grote schaal was de bedoeling, doch wel de overdracht van kennis in de ruimste zin, opdat de natuurlijke hulpbronnen van elk land beter zouden worden gebruikt.

¹⁾ Zie o.a. voor een opsomming: „Annette Fox Baker: „President Truman's Fourth Point and the United Nations”, June 1949, No 452, International Conciliation, Carnegie Endowment for International Peace, New York.

Deze uitspraak bevatte geen nieuwe gezichtspunten, maar de woorden van Truman, geuit op een opportuun moment, gaven een sterke stimulans aan de beweging voor economische ontwikkeling. Op 25 Februari 1949 gaf de Amerikaanse afgevaardigde Willard Thorp voor de Economische en Sociale Raad der Verenigde Naties een nadere uitwerking van de door Truman uitgesproken gedachten. Zijn woorden vonden weerklank bij de andere leden en op 4 Maart 1949 nam de Economische en Sociale Raad een resolutie aan, waarin de Secretaris-Generaal van de Verenigde Naties, in samenwerking met de Speciale Organen der Verenigde Naties (F.A.O., W.H.O., UNESCO enz.), werd opgedragen voor de volgende zitting een rapport samen te stellen, dat een plan voor een uitgebreid programma van technische hulp voor economische ontwikkeling zou bevatten. Dit boekwerk ²⁾, voorgelegd aan de negende zitting van de Economische en Sociale Raad in Genève (Juli-Augustus 1949) gaf aanleiding tot een levendige gedachtenwisseling ³⁾ en tot slot sprak de voorzitter, de Nieuw-Zeelander James Thorn, als zijn mening uit, dat de Raad zijn tot heden meest succesvolle zitting had gehad, en overeenstemming was bereikt over een gedetailleerd plan voor economische ontwikkeling.

Alvorens dit plan nader te bespreken, wil ik eerst enig idee geven van wat reeds practisch door de Verenigde Naties op het gebied van economische ontwikkeling was gedaan. Behalve incidentele adviezen, voornamelijk op statistisch en belasting-technisch gebied, was door het Secretariaat der Verenigde Naties tot 1949 weinig verricht ⁴⁾. In December 1948 evenwel was door de Algemene Vergadering de zogenaamde resolutie 200 (III) aangenomen, waardoor de Secretaris-Generaal over een som van \$ 288.000 de beschikking kreeg voor technische hulp aan onontwikkelde gebieden. Dit bedrag diende te worden besteed:

1. voor het zenden van experts naar minder-ontwikkelde landen, teneinde advies te geven in verband met problemen van economische ontwikkeling;
2. voor de opleiding van technici der onontwikkelde gebieden in het buitenland, hetgeen neerkwam op de verlening van „fellowships”;
3. voor de opleiding ter plaatse van technici in de onontwikkelde gebieden en
4. voor hulpverlening aan de regeringen der minder-ontwikkelde landen bij het vinden van technisch personeel en eventueel andere diensten, samenhangend met economische ontwikkeling, als de organisatie van opleidingsinstituten en de uitwisseling van technische literatuur.

In een rapport van de Secretaris-Generaal aan de Economische en Sociale Raad ⁵⁾ werd medegedeeld, dat met Ecuador, Guatemala, Mexico, Burma en enige andere landen besprekingen gaande waren voor het zenden van missies naar onontwikkelde gebieden. Ook heeft het Secretariaat, in samenwerking met de Speciale Organen, een missie naar Haïti gezonden om de economie van dit eiland te bestuderen en suggesties te geven voor een ontwikkelingsprogramma. Dit laatste rapport, waaraan ook door een Nederlander is medegewerkt, zal binnenkort in boekvorm uitkomen.

²⁾ „Technical Assistance for Economic Development”, United Nations, Lake Success, Mei 1949.

³⁾ De discussies van de Economische en Sociale Raad over dit onderwerp zijn vervat in de Documenten E/SR. 303, 307-312, E/AC.6/SR. 55-80 en E/SR. 340-343.

⁴⁾ Vermelding dient wel gemaakt te worden van het werk verricht door de Speciale Organen, o.a. via het zenden van experts en missies naar onontwikkelde gebieden. Ook heeft het Secretariaat, in samenwerking met de Speciale Organen, een missie naar Haïti gezonden om de economie van dit eiland te bestuderen en suggesties te geven voor een ontwikkelingsprogramma. Dit laatste rapport, waaraan ook door een Nederlander is medegewerkt, zal binnenkort in boekvorm uitkomen.

⁵⁾ Document E/1335, 25 Mei 1949.

⁶⁾ Daar ik zelf met deze zijde van het programma bemoeienis heb, besef ik dagelijks de moeilijkheden verbonden aan het preciseren van de verzoeken, die de minder-ontwikkelde landen indienen, en de aanpassing hiervan aan de capaciteiten van experts waarmee men bekend is. Het valt te verwachten, dat de vraag- en aanbodverhoudingen gunstiger zullen worden, zodra de kennis en de organisatie van de „markt” verbeterd.

Ter uitvoering van 2) waren in Mei 1949 40 beurzen verleend, welk aantal thans tot 53 is gestegen en waarschijnlijk binnenkort tot 60 zal worden opgevoerd. Onder dit programma zullen o.a. in Nederland een viertal buitenlanders onderricht ontvangen op het gebied van waterbouw; visserij en statistiek⁷⁾.

Onder 3) zullen door het Statistisch Bureau van de Verenigde Naties seminaria worden gehouden in New Delhi en Caïro, waar de practijk van het houden van volkstellingen, die in deze gebieden in 1950 en 1951 plaatsvinden, zal worden besproken. In Guatemala City heeft een dergelijk seminarium, waarin ook de omliggende landen deelnemen, reeds plaats gehad. Een handleiding over het houden van een volkstelling en één over de verwerking van statistisch materiaal, opdat een opstelling van het nationaal inkomen wordt verkregen, zal eveneens door het Statistisch Bureau worden uitgegeven. Deze laatste arbeid valt reeds onder 4) en het Departement van Economische Zaken zal onder dit hoofd binnenkort tevens een handleiding voor de constructie en exploitatie van kleine ijzergieterijen en een andere over de bereiding van anti-malaria insecticides, speciaal DDT, publiceren.

Het gehele programma is zozeer in goede aarde gevallen bij de onontwikkelde gebieden, zoveel aanvragen zijn binnengekomen, die in verband met de financiële consequenties niet in behandeling konden worden genomen, dat de Secretaris-Generaal in een aanvullend rapport⁸⁾ voor 1950 een bedrag van \$ 676.000 heeft gevraagd, teneinde op grote schaal uitvoering te kunnen geven aan de in Resolutie 200 vervatte punten. De Economische en Sociale Raad heeft dit plan goedgekeurd en dit voorstel zal thans aan de huidige zitting van de Algemene Vergadering worden voorgelegd.

Boven dit plan uitgaand komt nu „the bold new program”, waarover wij in de aanvang spraken. De Secretaris-Generaal heeft in zijn uitgebreid programma voorgesteld, dat voor het eerste jaar een bedrag van \$ 35,9 mln en voor het tweede jaar \$ 50,1 mln ter beschikking van de Verenigde Naties en de Speciale Organen zal worden gesteld. In het reeds genoemde boekwerk vindt men globaal de werkzaamheden, die men van plan is te ondernemen, opgesomd. De Amerikaanse afgevaardigde Willard Thorp, in een rede gehouden te Genève op 21 Juli 1949, verklaarde dit budget te optimistisch en noemde een som van \$ 25 mln als maximum en \$ 15 mln als minimum voor het eerste jaar als meer redelijk. Een uitvoerige discussie volgde op zijn betoog en tenslotte werd men het op 15 Augustus eens over een resolutie⁹⁾, die aan de Algemene Vergadering zal worden aangeboden. Volgens deze resolutie zal door de Secretaris-Generaal tijdens of na de Algemene Vergadering een Conferentie voor Technische Hulp worden bijeengeroepen, teneinde alle leden van de Verenigde Naties in de gelegenheid te stellen de bijdragen, welke zij in een speciaal te scheppen Fonds voor Technische Hulpverlening wensen te storten, bekend te maken. Uiteraard zullen de meeste deelnemende landen slechts in nationale munt willen contrubueren. Aannemend, dat dit toch in hoofdzaak de reeds geïndustrialiseerde landen zullen zijn, betekent dit, dat zij straks de salarissen van hun experts, die naar de minder-ontwikkelde landen zullen gaan, voor zover mogelijk zelf betalen en ook bepaalde onderhoudskosten van de studenten uit de onontwikkelde gebieden, die in hun land komen studeren, voor hun rekening nemen. Deze Conferentie zal tevens moeten goedkeuren, dat de eerste \$ 10 mln van de te ontvangen bijdragen automatisch volgens een

nader te noemen schema tussen de Verenigde Naties en de Speciale Organen zal worden verdeeld. Van de volgende \$ 10 mln zal 70 pCt aldus worden omgeslagen, terwijl de resterende 30 pCt en verder alle bijdragen boven \$ 20 mln zullen worden gereserveerd voor nadere verdeling. De verdeling van de eerste \$ 17 mln zal aldus geschieden, dat de Verenigde Naties hiervan 23 pCt, het Internationaal Arbeidsbureau (ILO) 11 pCt, de Voedsel en Landbouw Organisatie (FAO) 29 pCt, de Onderwijs, Wetenschap en Cultuur Organisatie (UNESCO) 14 pCt, de Luchtvaart Organisatie (ICAO) 1 pCt en de Gezondheid Organisatie (WHO) 22 pCt zullen ontvangen.

De resolutie van de Economische en Sociale Raad stelt verder voor, dat onder voorzitterschap van de Secretaris-Generaal der Verenigde Naties een Raad voor Technische Hulp zal worden opgericht, waarin alle Speciale Organen zitting hebben. Deze Raad heeft tot functie de verzoeken om technische hulp, die bij de Verenigde Naties en de Speciale Organen binnenkomen, te bespreken en te coördineren en tevens het jaarlijks plan in gezamenlijk overleg op te stellen. Naast deze Raad voor Technische Hulp zal komen te staan een Commissie voor Technische Hulp, bestaande uit de leden van de Economische en Sociale Raad, die het werk van de Raad periodiek controleert, speciaal de jaarlijkse plannen bestudeert en in eventuele conflicten, zich voordoend in de Raad, arbitreert. De functionele organisatie, gevormd door de Verenigde Naties en zijn Speciale Organen, wordt dus overkoepeld door een politiek lichaam. De oningewijde zal allicht menen, dat een politieke zienswijze aldus de allocaties van de beschikbare gelden zal vertroebelen. Hoewel deze mogelijkheid inderdaad aanwezig is, is het evenwel nuttig, dat een hoger orgaan beslissend kan ingrijpen in geschillen tussen de Verenigde Naties en de Speciale Organen, daar ieder voor zich geneigd zal zijn het hun toegewezen terrein als het meest belangrijke te beschouwen.

Het valt niet te verwachten, dat de Algemene Vergadering in de voorstellen van de Economische en Sociale Raad ingrijpende veranderingen zal aanbrengen. Voor de opzet en grootte van het toekomstige programma is uiteraard de Conferentie voor Technische Hulp van veel meer belang. Een pikante bijzonderheid is nog, dat de Amerikaanse bijdrage, die zonder twijfel de grootste zal zijn, afhangt van het wetsontwerp „International Technical Cooperation Act of 1949”, dat door Truman bij het Amerikaanse Congres is ingediend. De voorlopige verwachting is, dat, hoewel het wetsontwerp zelf geen geldsbedragen noemt, in aansluiting op de aanneming ervan de Export- en Import Bank van Washington zal worden gemachtigd tot een bedrag van \$ 1 mrd beleggingen in minder-ontwikkelde gebieden te garanderen, terwijl een uitgave van \$ 45 mln zal worden gevoteerd ter uitvoering van de technische hulp aan de onontwikkelde landen. Uit deze \$ 45 mln zal ook de Amerikaanse bijdrage aan het Fonds voor Technische Hulp van de Verenigde Naties worden bestreden. Tot heden heeft echter het Amerikaanse Congres het ontwerp niet in behandeling genomen, zodat waarschijnlijk eerst in het begin van 1950 een definitieve beslissing door het State Department omtrent de bijdrage aan de Verenigde Naties kan worden genomen. Dit tijdelijk afstel zal niet afdoen aan de belangrijkheid van de nieuwe werkzaamheid, die de Verenigde Naties in de naaste toekomst gaat ondernemen. Misschien is het zelfs nuttig, dat men nog enige maanden respijt heeft voor nadere bezinning en bestudering, alvorens dit grootse programma van stapel loopt.

De Nederlandse Regering heeft met een voorbeeldige voortvarendheid zijn mogelijk aandeel in de plannen van de Verenigde Naties geschat. Een inter-departementale commissie, genaamd „Werkcommissie inzake Technische Hulp aan Laagontwikkelde Landen” (WITHALL) is ingesteld om de oprichting en organisatie van opleidings-

⁷⁾ Het streven is uitsluitend beurzen te verlenen aan hen, die hun basis-opleiding hebben voltooid, en tevens een verantwoordelijke positie op het gebied, waarvoor zij voortgezet onderricht wensen, bekleden. Op deze wijze zal de kennis, die zij opdoen in de meer-ontwikkelde landen, rechtstreeks bijdragen, naar gehoopt mag worden, tot een verhoogde efficiency van de dienst of tak van bedrijf van het eigen land.

⁸⁾ Document E/1335 Add. 1, 7 Juni 1949.

⁹⁾ Zie Document E/1546, 17 Augustus 1949.

instituten voor studenten van onontwikkelde landen voor te bereiden en de nodige contacten te leggen voor het vinden van experts, die bereid zijn voor korte of langere tijd naar onontwikkelde landen te reizen, ten-einde deze met raad en daad bij te staan in hun economische ontwikkelingsproblemen. Terecht beseft de Nederlandse Regering, dat het aldus ter beschikking stellen van de in Nederland aanwezige technische kennis kan bijdragen tot een toekomstige verhoging van de Nederlandse export, zowel in goederen als diensten.

Lake Success.

W. BRAND.

BOEKBESPREKING.

Winstdeling door werknemers, door Ir D. A. C. Zoethout e.a., J. Muusses, Purmerend.

De Nederlandse literatuur over winstdeling is betrekkelijk schaars. Sinds de gedegen artikelen van G. F. Evelein in „De Naamloze Vennootschap”¹⁾ is er feitelijk geen algemeen overzicht van het vraagstuk in onze taal verschenen, afgezien van de belangwekkende theoretische beschouwingen van wijlen Prof. Bordewijk²⁾ en wijlen Drs Vigeveno³⁾ in „De Economist” en de voorstellen van de hoogleraren Romme en Van den Brink, vervat in hun „Verbreiding van privaat-eigendom”⁴⁾.

Het is daarom verheugend, dat Ir Zoethout, met medewerking van Dr W. C. Klein en wijlen Ir C. W. André de la Porte, een werkje het licht heeft doen zien, dat naast enkele meer theoretische beschouwingen, gegevens uit de praktijk, zowel hier te lande als in de Verenigde Staten vermeldt. In de inleiding wordt het boekje gequalificeerd als een „samenbundeling van gedachten en indrukken”. Een bepaalde lijn is er ook niet in te vinden; conclusies worden niet getrokken. Toch is het nuttig, dat op deze wijze de aandacht weer eens wordt gevraagd voor een instituut, dat er mede toe kan bijdragen, de verhouding tussen de ondernemer en zijn werknemers te verbeteren. In het verleden werd door de vakbeweging de winstdeling min of meer wantrouwend gadeslagen. Men zag er o.a. de bedoeling in, zowel om de positie der vakbonden te ondergraven als om tot loondruk te geraken. Deze vrees is echter in de praktijk niet gemotiveerd gebleken; het winstaandeel is in de regel in omvang betrekkelijk laag (4 à 5 pCt van het loon), zodat de arbeider dit laatste uiteraard als het belangrijkste blijft beschouwen. Nog sterker: wil invoering van een winstdeling succes hebben, dan moet daarvoor een zeker sociaal klimaat aanwezig zijn, d.w.z. behoorlijke arbeidsvoorwaarden, pensioenregeling, fabriekskern e.d. Als complement hiervan kan het dan nuttig werken en ertoe bijdragen, dat de band met de onderneming wordt versterkt.

Het „pièce de résistance” van het boekje vormen de 17 stellingen van Dr Klein, welke aan tal van personen uit het bedrijfsleven zijn voorgelegd. Deze stellingen, die, zij het onder zeker voorbehoud, de invoering van winstdeling in het algemeen aanbevelen (zij het niet onder wettelijke dwang), vinden bij tal van figuren uit het bedrijfsleven instemming. De betrekkelijk geringe belangstelling der arbeiders voor winstdeling wordt geweten aan de geringe omvang; verder acht men de conjunctuurgevoelige bedrijven voor dit stelsel minder geschikt.

Wat een voordeel is voor de ondernemer, nl. dat het winstaandeel niet verstarrend werkt en een flexibel element in de kosten betekent, is voor de werknemers uiteraard

minder aantrekkelijk. Het is jammer, dat Dr Klein zijn stellingen niet tevens aan figuren van de vakbeweging heeft voorgelegd: men zou dan een completer beeld verkregen hebben van de opvattingen in het bedrijfsleven. Wij veroorloven ons enkele kanttekeningen bij de stellingen. Zo wordt in stelling 3 betoogd, dat men een gedeelte van het winstaandeel kan storten in een fonds, dat in perioden van loondaling het loon nog een tijdlang op peil zou kunnen houden. De meeste stemmen uit het bedrijfsleven zijn voorstander van uitkering in contanten: het nut van besparingen — hetgeen iets anders is dan de mogelijkheid daarvan — wordt blijkbaar niet ingezien.

Het door Dr Klein gedachte loonschommelfonds lijkt echter moeilijk aanvaardbaar; veeleer verdient aanbeveling, het fonds te reserveren voor bijzondere omstandigheden, dan wel dit te gebruiken om het winstaandeel ook bij neergaande conjunctuur enigermate te stabiliseren; de loonvorming moet hier geheel los van staan.

In stelling 7 wordt de verkrijgbaarstelling van kleine aandelen verdedigd. Het bezwaar hiertegen, dat de arbeider hierdoor met een te groot risico wordt belast, vinden wij niet vermeld. Bekend is, dat bijv. een grote machinefabriek, juist met het oog op de in de crisisjaren geleden verliezen, dit stelsel heeft laten varen. Voor preferente aandelen ligt de zaak enigszins anders: bij bepaalde ondernemingen bestaat de mogelijkheid voor het personeel kleine coupures hierin te verkrijgen.

Als motivering voert Dr Klein o.a. aan, dat door het aandeelhouderschap de arbeiders medezeggenschap zullen kunnen verkrijgen. Hier ligt een controverse met de opvattingen in werknemerskring: daar wordt de medezeggenschap niet verlangd uit hoofde van kapitaalbezit, doch uit hoofde van het arbeider-zijn.

Na terloops de aanbeveling van een arbeiderscommissaris te hebben gesignaleerd (stelling 9): „zodra bij het personeel voldoende belangstelling en inzicht bestaat inzake beheerskwesities”, willen wij ons nog aansluiten bij Dr Klein, waar deze pleit voor vastlegging van het recht op een winstaandeel, hetzij in de statuten der N.V., hetzij in de C.A.O. Eveneens zijn wij met hem voorstander van belastingreductie voor die ondernemingen, die het stelsel toepassen.

Naast de stellingen van Dr Klein zijn niet minder belangrijk de beschouwingen over het verband tussen prestatiebeloning en winstdeling en die over winstoorzaken en winstberekening.

Terwijl Dr Klein uitgaat van het „klassieke” begrip winstdeling („uitkering van een geldelijk aandeel in de netto-bedrijfswinst van de onderneming” (stelling 1)), leiden genoemde beschouwingen tot een meer verfijnde vorm van winstdeling, waarbij het aandeel in de winst functioneel wordt toegewezen. Hierbij wordt uitgegaan van de stelling, dat althans in de aanvang de werknemers alleen in die componenten van de winst moeten delen, welke zij zelf rechtstreeks kunnen beïnvloeden. Dat zijn dus in het algemeen *kostprijs*drukkende factoren, te weten, drukken van het loonbedrag en tijdsbesparing op machines. In deze gedachtengang is prestatiebeloning ook een vorm van winstdeling. Gaat men over van individuele tarief-lonen naar groepstarieven, dan wordt de band met de eigen prestatie reeds lossier gemaakt. Echter blijft het aandeel in de winst beperkt tot kostenbesparing ten gevolge van hoger prestatie. Betoogd wordt, dat de groei geleidelijk moet gaan in de richting van algehele winstdeling.

Waar de saamhorigheid reeds groot genoeg is, acht de auteur het wenselijk, dat de werknemer in de productie ook „in bescheiden mate” deelt in de commerciële resultaten en omgekeerd. Men voert dus een pleidooi voor een mengvorm tussen prestatieloon en winstaandeel. Deze vorm wordt mogelijk gemaakt door moderne methoden van boekhouding en budgettering.

Al kan het zijn, dat deze methode bedrijfseconomisch

¹⁾ G. F. Evelein: „Bijdrage tot de kennis van profit-sharing en labour-copartnership en de toepassing daarvan in verschillende landen”, De Naamloze Vennootschap 1924.

²⁾ H. W. C. Bordewijk: „Winstdeling en bedrijfsmedebezit”, „De Economist” 1932, blz. 581, en 671 1933, blz. 145.

³⁾ H. G. Vigeveno: „Het probleem der winstdeeling”, „De Economist” 1934, blz. 325 en blz. 450.

⁴⁾ C. P. M. Romme en J. A. M. v. d. Brink: „Verbreiding van privaateigendom”, 1945.

het meest verantwoord is, toch staat daartegenover, dat op deze wijze het begrip winstdeling wel enigszins wordt gedenuceerd: de grondgedachte is toch steeds geweest, de werknemer in de resultaten der onderneming te doen delen, ook voor zover die resultaten niet door hem zijn beïnvloed. Hier speelt de gedachte van de onderneming als werkgemeenschap: al zou op economische gronden het winstaandeel in ruime zin niet ten volle kunnen worden gemotiveerd, dan zouden hier toch ethische motieven een belangrijke rol kunnen spelen. Dit gezichtspunt wordt in het boekje wel enigszins uit het oog verloren. Dit neemt echter niet weg, dat deze publicatie alle aandacht verdient en dat hier de hoop mag worden uitgesproken, dat zij de discussie over dit belangrijke onderwerp weder zal heropenen.

Hilversum.

Mr Ir A. W. QUINT.

EEN STEM UIT HET BEDRIJFSLEVEN.

DE VOOR-UNIE EN DE BENELUX.

Op Woensdag 5 October jl. is de overeenkomst voor de Voor-Unie van Nederland met de B.L.E.U. geparafereerd; de drie Regeringen hebben deze overeenkomst thans te Luxemburg getekend, waardoor de vrijmaking van de handel tussen de drie landen belangrijk wordt uitgebreid.

Toen in de oorlogsjaren door de naar Londen uitgeweken Regeringen van België en Nederland principiële overeenstemming over een economische unie tussen beide landen werd bereikt, kon men dit beschouwen als een stap van grote allure, als een besef van de noodzakelijkheid om in de te verwachten moeilijke jaren het ruilverkeer tussen beide landen zoveel mogelijk te bevorderen. Ook thans is deze gedachte nog bij velen aanwezig en in de laatste jaren zijn er zelfs stemmen opgegaan om aan deze politiek verdere uitbreiding te geven, vooral wat de nabuurlanden betreft en er naar te streven de handelsbelemmeringen tussen de Westeuropese landen zoveel mogelijk te verminderen. Van de zijde van de Verenigde Staten van Noord-Amerika wordt dit streven zeer bevorderd en de burgers van de Verenigde Staten, die gewend zijn aan een vrij ruil- en geldverkeer tussen de 47 staten van de Grote Republiek, welke staten ook onderling, wat levensstandaard en economische uitrusting betreft, grote verschillen vertonen, begrijpen niet goed, waarom men in West-Europa zoveel douanebarrières aantreft.

Als men van mening is, dat voor een economisch herstel van West-Europa een groter handelsverkeer tussen de betrokken landen een eerste vereiste is, zal men ook de consequenties van deze politiek moeten aanvaarden en zal men zich niet te veel moeten laten beïnvloeden door de klachten van hen, die menen op de een of andere wijze van deze grotere vrijheid de dupe te zullen worden. Het is met deze klachten steeds zo, dat wel de te verwachten nadelen dikwijls breed worden uitgemeten, doch dat over de voordelen, die er toch ook op allerlei gebied bestaan, niet of slechts weinig wordt gerept.

Het is natuurlijk volkomen begrijpelijk, dat bij invoering van een vrij goederenverkeer tussen twee landen, waartussen dat vrije verkeer tot nu toe niet bestond, verschillende verschuivingen, zowel op industrieel, als ook op agrarisch en op handelsgebied, zullen plaats hebben, doch het economisch leven van een land mag nooit statisch zijn, maar moet de kracht hebben om bij het verlopen van het getij de bakens te verzetten. Dit zal ongetwijfeld moeilijkheden opleveren, doch de onderhandelaars van beide zijden zullen er voor moeten waken deze moeilijkheden van te voren niet te overschatten en zullen vertrouwen moeten hebben in de dynamische kracht van het bedrijfsleven, om, als deze moeilijkheden zich zullen voordoen, deze te overwinnen.

Het spreekt vanzelf, dat een dergelijke politiek nooit eenzijdig kan worden gevoerd en dat bij beide partners het besef moet bestaan, dat de grote lijn de richting moet aangeven en dat men niet te veel afdaalt in allerlei kleine bezwaren, die op zichzelf misschien wel juist kunnen zijn, doch zeker niet belangrijk genoeg om de invoering van het geheel te bemoeilijken of te vertragen.

Het is te hopen, dat de onderhandelaars van België en Nederland zullen worden gemachtigd om te trachten op deze basis een oplossing te vinden, die dan zeker van voordeel zal zijn voor het economisch bestel in beide landen.

Oldenzaal.

J. G.

INTERNATIONALE NOTITIES.

IMMIGRATIEMOGELIJKHEDEN IN AUSTRALIË.

Australië had op 30 Juni 1947 ruim 7½ miljoen inwoners. Volgens de heer A. A. Calwell, Australië's minister voor immigratie, zal de thans levende generatie het nog beleven, dat het land door 20 miljoen mensen wordt bewoond.

„The Economist” van 8 October jl. knoopt aan deze woorden een beschouwing vast, waarin aan de verschillende aspecten van het immigratieprobleem aandacht wordt geschonken. Australië maakt op het ogenblik een periode door van industriële expansie. Er worden plannen ontworpen voor hydro-electrische werken, staal- en daarmee verwante industrieën; de textiel-, chemische en electrotechnische industrie is in voortdurende ontwikkeling. Tussen 1939 en 1948 is het aantal in de industrie tewerkgestelden toegenomen van 565.106 tot 848.872, dus met ca 50 pCt. Deze toeneming is voor het grootste deel door immigranten mogelijk gemaakt. Onderstaande cijfers tonen aan, dat het aantal immigranten van jaar op jaar aanzienlijk toeneemt:

1946	18.217
1947	31.765
1948	65.731
1949 (eerste halfjaar)	75.000

Volgens de Australische Regering is het land in staat tot een opnemning van ca 2 pCt van de totale bevolking. Rekening houdend met het geboorte-overschot, kan Australië dan eind November van dit jaar 8 miljoen inwoners tellen, eind 1954 9 miljoen en eind 1957 10 miljoen. „The Economist” merkt hierbij op, dat een conjuncturele terugslag het aantal immigranten zeer spoedig tot een minimum kan reduceren.

Het blad gaat voorts in op het probleem van de samenstelling van de toekomstige Australische bevolking. Het refereert aan de woorden van Minister Calwell, kortgeleden uitgesproken, woorden, die duidelijk laten uitkomen, dat de Australische Regering bij haar immigratiepolitiek streeft naar een „homogeneous white Australia”, teneinde te voorkomen, dat elkaar tegenstrijdige rassen en culturen de ontwikkeling van het land belemmeren. Mede met het oog op deze politiek trekt Australië bij voorkeur emigranten aan uit Groot-Brittannië en — op grond van een overeenkomst met de I.R.O. — van het Europese vasteland, dat een groot aantal „displaced persons” aldus in de gelegenheid stelt een nieuw vaderland te vinden.

DE DOLLARKOERSEN VAN ARGENTINIË EN URUGUAY.

Met ingang van 1 October 1949 heeft Argentinië wijzigingen aangebracht in de meeste van zijn dollarkoersen. Volgens een mededeling van het International Monetary Fund zijn deze veranderingen de volgende:

Aankoopkoersen.

oud:		nieuw:	
3,3582	basic	3,3582	basic
3,9801	preferential	4,8321	preferential A
4,01	special	5,7286	preferential B
5,00	special	7,1964	special
4,7875	free rate	9,00	free rate

Verkoopkoersen.

oud:		nieuw:	
4,2289	basic	6,0857	basic
3,7313	preferential	3,7313	preferential A
		5,3714	preferential B
4,8075	free rate	9,00	free rate
4,9350	auction rate	geen nieuwe koers aangekondigd.	

De koers voor het pond sterling is eveneens aangepast en wel aan de verhouding 1 £ = 2,80 \$. Uit het staatje blijkt, dat alleen de „basic” koers voor de export ongewijzigd is gebleven. Deze koers heeft betrekking op Argentinië's voornaamste exportproducten, nl. vlees, vlees in blik, tarwe en wol. Voor het overige varieert de depreciatie van de peso van 17 tot 30,5 pCt, behalve voor niet-handelstransacties (toeristenverkeer e.d.), waarvoor de koers (de zgn. „free rate”) thans 46,6 pCt hoger ligt. Men verwacht, dat de nieuwe koersen het land in staat zullen stellen, de verschepingen naar de Verenigde Staten te vergroten en daardoor weer meer uit Noord-Amerika te importeren. Deze importen waren gedaald tot \$ 74,5 mln in de eerste 7 maanden van 1949 tegen \$ 282,0 mln voor de overeenkomstige periode van 1948. De exporten waren teruggelopen van \$ 127,2 mln in de eerste 7 maanden van 1948 tot \$ 54,7 mln in de overeenkomstige periode van 1949.

Ook Uruguay heeft zijn dollarkoersen herzien. Voorstellen in die richting zijn door het Internationale Monetair Fonds goedgekeurd. De wijzigingen zijn 6 October jl. van kracht geworden. De vroegere koers van 1 \$ = 1,519 pesos is gehandhaafd voor de export van vlees, wol, lijnolie en tarwe. De uitvoer van oliën, gedroogde en gezouten huiden en vellen en van conserven zal geschieden tegen een verhoogde koers van 1,78 pesos. Genoemde artikelen vormen ca 80 pCt van de totale uitvoer. Voor de overige exportartikelen zijn de koersen op 2,35 gebracht.

Voor de import is de koers van 1,90 gehandhaafd, behalve voor luxe artikelen, waarvoor de koers thans 2,45 is geworden.

GELD- EN KAPITAALMARKT.

De geldmarkt bleef ook gedurende de afgelopen week ruim. Men verwacht echter, dat, na een periode van geldruimte, welke thans reeds meer dan een maand duurt, na de medio van de maand enige verkrapping zal intreden. Wij staan thans nl. aan het einde van een tijdvak, waarin zeer veel schatkistpapier verviel, zodat slechts weinigen tot verkopen van papier in de markt behoeften over te gaan om zich liquide middelen te verschaffen.

Van de weinige veranderingen in de marktdisconto's voor schatkistpapier, kan die van Decemberpapier — een in verband met het jaareinde nogal gewilde termijn — worden genoemd. Dit papier werd thans gezocht tegen 1 pCt (vorige week tegen 1¹/₁₆ pCt).

Het eveneens vrij schaarse Februaripapier werd op 1¹/₈ pCt verhandeld, bij een notering van 1¹/₁₆ de vorige week.

Wellicht houden deze dalingen verband met het streven om een deel der beschikbaar komende liquide middelen juist in deze schaarse termijnen om te zetten.

Op de aandelenmarkt hadden ditmaal vooral de Indonesische aandelen, welke na de devaluatie nog weinig reactie hadden vertoond, van aanbod te lijden. Blijkbaar was, tengevolge van hetgeen over de R.T.C.-besprekingen bekend werd, ter heurze weer een dal aangebroken in de golfbeweging van optimistische en pessimistische beoordeeling der situatie.

Gedurende de afgelopen week werd bekend gemaakt, dat voortaan ruilingen zijn toegestaan van in Amerika

berustende dollareffecten. Aan de dollar-tussenrekening, waarop de verkoopopbrengst (tijdelijk) wordt geboekt, is de fraaie naam van „Dera Dollarrekening” gegeven. Er behoeft dus thans, anders dan bij vroegere gelegenheden, geen gedeelte van de dollaropbrengst tegen gulden aan de Overheid te worden afgedragen.

- Aan de regeling voor Nederlandse certificaten van dollareffecten, welke veel belangrijker zal zijn voor de effectenhandel, wordt nog belang gedokter. Indien herstel van de vrije aankoopmogelijkheid dezer stukken ter beurze tot een stijging boven de New-Yorkse pariteit zou leiden, zou de verkoop naar Amerika, die ons land dollars opbrengt, uiteraard moeten ophouden. Men mag wel benieuwd zijn of de Regering dit dollarkluifje geheel zal laten schieten.

Op de obligatiemarkt vindt een geringe koersafbrokkeling ook voor de andere fondsen dan de dollarlening geleidelijk en zonder veel gerucht verdere voortgang.

De oude 2¹/₂ pCt schuld, een veel gebruikte graadmeter van de rentestand hier te lande, die voor 83 pCt voor voldoening van aanslagen in de heffingen in betaling kan worden gegeven, noteerde op de laatste beursdag der week 78¹/₂ pCt (op 16 September 80¹/₁₆ pCt).

Tenslotte volgt hier het gebruikelijke koerslijstje:

	7 Oct. 1949	14 Oct. 1949
<i>Indexcijfers.</i>		
Industrie	232,5	231,5
Banken	130,7	132,5
Indon. aandelen	68,0	66,3
Algemeen	166,3	165,4
<i>Aandelen.</i>		
A.K.U.	191 ³ / ₄	193 ³ / ₄
Amst. Rubber	149	148
H.A.L.	169 ¹ / ₂	169 ³ / ₄
H.V.A.	170	166 ¹ / ₂
Kon. Petr.	310 ¹ / ₄	311
Unilever	245 ¹ / ₂	245 ¹ / ₂
Philips	240 ¹ / ₂	241
<i>Obligaties.</i>		
3 pCt Inv. cert.	98 ⁹ / ₁₆	98 ⁹ / ₁₆
N.W.S. 2 ¹ / ₂ pCt	79 ¹ / ₈	78 ¹ / ₂
3-3 ¹ / ₂ pCt 1947	97 ¹¹ / ₁₆	97 ¹¹ / ₁₆
Dollarlening 1947	94 ⁵ / ₈	93 ¹ / ₂

STATISTIEKEN.

DE NEDERLANDSCHE BANK.
(Voornaamste posten in duizenden gulden).

Data	Saldi in rekening courant					
	's Rijks Schatkist	's Rijks Schatkist bijzondere rekening	Geblokkeerde saldi	Saldi van banken in Nederland	Vrije saldi van vreemde banken	Andere vrije saldi
30 Dec. '46						
15 Sept. '49	377.790	296.710	2.348	35.740	419.690	336.433
2 Sept. '49	388.955	296.710	2.335	30.720	448.207	372.027
12 Sept. '49	410.714	346.964	2.322	42.131	453.475	345.613
19 Sept. '49	380.875	351.140	2.269	82.347	501.812	435.069
26 Sept. '49	389.518	364.914	2.259	42.306	471.392	548.127
3 Oct. '49	473.694	376.228	2.248	36.527	458.885	598.314
10 Oct. '49	502.779	421.009	2.245	53.685	441.528	556.448

ZWEEDSE RIJKSBANK.

(Voornaamste posten in miljoenen kronen).

Data	Metaal		Staatsfondsen		Saldo buitenland	Fondsen ter beschikking der staats-schuld	Promessen staats-schuld	
	Goud	Over-waarde goud	Eigen	Vreemd				
								Deposito's
31 Dec. 1946	839	532	1.544	504	284	94	182	
7 Sept. 1949	156	99	3.155	460	266	—	120	
15 Sept. 1949	155	98	2.851	496	257	—	120	
23 Sept. 1949	155	209	2.865	539	320	—	120	
Data	Biljetten in circulatie	Direct opvraagbaar				45 dagen	Buiten-landse banken	Regularisatie-rekening
		Totaal	Staat	Banken	—			
7 Sept. 1949	2.907	998	589	345	280	177	9	
15 Sept. 1949	2.822	845	599	181	283	183	9	
23 Sept. 1949	2.816	835	614	161	287	290	134	

FEDERAL RESERVE BANKS.

(Voornaamste posten in miljoenen dollars).

Data	Metaalvoorraad		Other cash	U.S. Govt securities
	Totaal	Goudcertificaten		
31 Dec. 1946	18.381	17.587	268	23.350
15 Sept. 1949	23.404	22.851	266	17.250
22 Sept. 1949	23.440	22.889	279	17.154
29 Sept. 1949	23.350	22.799	277	17.852
Data	F.R.-biljetten in circulatie	Deposito's		
		Totaal	Govt	Member-banks
31 Dec. 1946	24.945	17.353	393	16.139
15 Sept. 1949	23.324	17.587	334	16.322
22 Sept. 1949	23.248	17.523	801	15.760
29 Sept. 1949	23.226	18.215	1.170	16.016

BANK VAN FRANKRIJK.

(Voornaamste posten in miljoenen francs).

Data	Metaal-voorraad	Disconto's en voorschotten	Voorschotten aan de Staat		
			Vaste	Schatkist	Bezetting-kosten Duitsland
26 Dec. 1946	94.817	118.302	59.449	67.900	426.000
22 Sept. 1949	52.981	416.160	125.042	161.500	426.000
29 Sept. 1949	52.981	442.481	125.042	164.200	426.000
6 Oct. 1949	52.981	443.731	125.042	166.600	426.000
Data	Bankbil-jetten in circulatie	Deposito's			
		Totaal	Staat	Diversen	
26 Dec. 1946	724.865	63.458	765	62.693	
22 Sept. 1949	1.171.591	133.570	254	131.700	
29 Sept. 1949	1.210.606	140.750	201	138.831	
6 Oct. 1949	1.229.803	127.398	182	125.879	

BANK VAN ENGELAND.

(Voornaamste posten in miljoenen ponden).

Data	Metaal-voorraad	Govt debits and Govt securities	Fiduciary issue	Biljetten in circulatie	Biljetten in Banking Dept	Gouden en Zilveren munten	
							25 Dec. '46
28 Sept. '49	0,4	1.299,3	1.300	1.264,5	35,9	5,5	
5 Oct. '49	0,4	1.299,3	1.300	1.264,5	35,9	5,5	
12 Oct. '49	0,4	1.299,2	1.300	1.261,8	38,5	5,5	
Data	Govt securities	Other securities		Deposits			
		Disc. and advances	Securities	Totaal	Public accounts	H.M. Treasury Special account	Banken
25 Dec. '46	311,8	13,6	15,8	346,5	10,3	—	278,9
28 Sept. '49	333,8	23,6	34,9	415,4	9,1	16,4	295,7
5 Oct. '49	339,5	25,5	32,7	411,3	11,5	16,4	291,6
12 Oct. '49	380,4	26,6	23,4	456,7	8,7	49,4	301,1

Fa. A. O. Beuth van Wickevoort Crommelin

Amsterdam-Z. Tel. 25410
Corns v. d. Lindenstraat 22
Verzekeringadviseurs.

LOD. S. BEUTH

specialist Gezins- en Oude-dagsverzorging.

Adviezen inzake:

Pensioen-voorzieningen voor Staf en Personeel.

Organisatie Bedrijfs- en Ondernemingspensioenfondsen.

Aanvulling en normalisatie van bestaande regelingen.

Announces voor het
volgend nummer
dienen uiterlijk 24
October in het bezit
van de administratie
te zijn.

AMSTERDAMSCH E BANK N.V. - INCASSO-BANK N.V.

MAANDSTAAT PER 30 SEPTEMBER 1949

ACTIEF

Kas, Kassiers en Daggeldleningen	f 32.792.739,88
Nederlands schatkistpapier	772.264.900,00
Ander-overheidspapier	20.448.269,60
Wissels	6.736.070,99
Bankiers in binnen en buitenland	56.038.940,37
Effecten en syndicaten	4.831.893,67
Prolongatiën en voorschotten tegen Effecten	22.760.108,04
Debiteuren	215.805.506,59
Deelnemingen	16.019.237,72
Gebouwen	6.000.000,00
	<u>f 1.153.697.666,86</u>

PASSIEF

Kapitaal	f 70.010.000,00
Reserve	33.500.000,00
Bouwreserve	6.000.000,00
Deposito's op termijn	84.470.658,18
Crediteuren	921.244.948,49
Geaccepteerde wissels	115.209,90
Diverse rekeningen	38.356.850,29
	<u>f 1.153.697.666,86</u>

◆ Voor kantoor of bedrijf ◆

Vraag en Aanbod inzake Kantoorbehoeften, Brandkasten, Machines, Gebouwen, Industrieterrainen, enz.

ALKMAAR

Terreinen voor Handel en Industrie

met spoorraccordement en gelegen aan groot-scheepsvaarwater.

Openbare Werken verstrekt inlichtingen.
Tel. 3242 (K 2200) Kantoor Keetgracht 1-3

Dictaphone - install.

Wegens reorganisatie te koop aangeb. Amerik. Dictaphone-installatie, als nieuw, bestaande uit dicteermachine, af-luisterapparaat en slijpmachine. Te bezichtigen en te bevragen bij KOUSENFABR. HIN N.V. te Haarlem.

Industrie- of zakenpand

te koop in Centrum Den Haag. Parterre 45 x 14 m. Gehele vloer oppervl. 1800 m². Te bevragen: W. de Zwijgerlaan 111, Den Haag, Tel. 558759.

◆ Diversen ◆

Te koop van particulier:
DELAGE D 6-70,
voorzien van A.N.W.B. test,
4/5 zitter Cabriolet. Zeer soepele wagen. N. MULDER
TEN KATE, Vaassen.

Adverteer in
deze rubriek.

◆ Beschikbare krachten ◆

GEREPATRIEERD

CHEF CIVIELE DIENST

van grote scheepvaartmaatschappij, in deze functie tevens belast geweest met algemene leiding van groot-touristen-hotel en Jageer-gebouwen personeel, energiek, representatief, goed organisator,

ZOEKT HEM PASSENDE WERKKRING

Br. onder no. ESB 1537, Bur. v. d. Bl., Postbus 42, Schiedam.

◆ Vacatures ◆

Grote Bankinstelling te Amsterdam
vraagt voor haar

Economische Afdeling

FLINKE JONGE KRACHT

goed stylist, economisch onderlegd, bekend met de moderne talen. Zij, die reeds op een dergelijke afdeling zijn werkzaam geweest, of een soortgelijke functie hebben bekleed, genieten voorkeur.

Brieven met volledige inlichtingen, opleiding, etc. te richten onder no. ESB 1542, bureau van dit blad, Postbus 42, Schiedam.

PREIJER & DE HAAN

Accountants

vragen voor de Economische Afdeling

Ervaren Econoom

in staat zelfstandig economisch
researchwerk, in het bijzonder
marktonderzoekingen, te verrichten

Jong Econoom

met aanleg voor organisatorisch werk

BRIEVEN met uitvoerige inlichtingen te
richten aan de Economische Afdeling,
Emmastraat 36, Amsterdam-Z.

Bij het Internationaal Arbeidsbureau te Genève bestaat een vacature voor

„RESEARCH-ASSISTENT”

in de „economic section”. Salarisschaal \$ 3210 tot \$ 4410. In aanmerking komen Nederlanders tussen 23 en 30 jaar met een academische, economische opleiding. Volledige kennis van de Franse en de Engelse taal is vereist. Ervaring met research werk strekt tot aanbeveling. Sollicitaties binnen twee weken na verschijning van dit blad in te dienen bij bovengenoemd bureau te Genève.

Sollicitatie formulieren en nadere inlichtingen te bekomen bij de afdeling Arbeidersbescherming van het Ministerie van Sociale Zaken, Zeestraat 73, te 's-Gravenhage.

Economisch - Statistische Berichten

Adres voor Nederland: Pieter de Hoochstraat 5, Rotterdam (W.).
Telefoon Redactie en Administratie 38040. Giro 8408.
Bankiers: R. Mees en Zonen, Rotterdam.
Redactie-adres voor België: Seminarie voor Gespecialiseerde Economie, 14, Universiteitstraat, Gent.
Abonnementen: Pieter de Hoochstraat 5, Rotterdam (W.).
Bankiers: Banque de Commerce, Brussel.

Abonnementsprijs, franco per post, voor Nederland f 26,- per jaar; voor België/Luxemburg f 28,- per jaar, te voldoen door storting van de tegenwaarde in Belgische francs bij de Banque de Commerce te Brussel of op haar Belgische postgirorekening no 260.34.

Overzeese gebiedsdelen (per zeepost) f 26,-, overige landen f 28,- per jaar.

Abonnementen kunnen ingaan met elk nummer en slechts worden beëindigd per ultimo van het kalenderjaar.

Aangetekende stukken in Nederland aan het Bijkantoor Westzeedijk, Rotterdam (W.).

ADVERTENTIES.

Alle correspondentie betreffende advertenties te richten aan de Firma H. A. M. Roelants, Lange Haven 141, Schiedam (Telefoon 69300, toestel 6). Advertentie-tarief f 0,40 per mm. Contract-tarieven op aanvraag. Rubrieken „Vacatures” en „Beschikbare krachten” f 0,60 per mm (dubbele holom). De administratie behoudt zich het recht voor om advertenties zonder opgaaf van redenen te weigeren.